په راډیو او ټلویزیون کې

# دوینډویۍ فن

Ketabton.com

لیکنه او ژباړه : عبدالله الهام جمالزی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ:

د دغه هنر ټولو پښتنو مخکښانو ته
په ټوله نړۍ کې د پښتو غږنيو او انځورنيو رسنيو ويندويانو ته

د انټرنيټ په مخ پرليکه کونکې سمسور حبيبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک :


1) .............................. دسر دخبرو په پلمه
2) .............................. دډاکتر عیسی ستانکزي یادښت
3) .............................. دډاکترې فریدې هوډ یادښت
4) .............................. لومړۍ برخه
5) .............................. دوهمه برخه
6) .............................. لومړني ګامونه
7) .............................. دریمه برخه
8) .............................. دمتنونو ډلبندي
9) .............................. څلورمه برخه
10) .............................. ویندویي په ټلویزیون کې
11) .............................. پنځمه برخه
12) .............................. وروستئ سپارښتني
13) .............................. شپږمه برخه
14) .............................. کله مو چې ثبت پیل کړ
15) .............................. اوومه برخه
16) .............................. راپوراو مرکه
17) .............................. راپور
18) .............................. تبلیغاتي ژبه

(c) ketabton.com: The Digital Library

## د سر د خبرو په پلمه:

الحمد الله وکفی وصلوه وسلام علی رسوله الکریم:

وروسته:
داچې انسان اشرف المخلوقات پیدا شوی دی ، هرڅه یې په واک کې ورکړ شوي دي او هرڅه د هغه د آسانتیا لپاره پیدا شوي دي ، نو په هماغه کچه کرار هم نه کیني ، تل یې طبیعت په خپله ګټه څرخولی دی او دځان د سوکالۍ او ښه ژوند لپاره یې هڅه کړې ده.
راډیو او ټلویزیون هم یو له هغه لاسته راوړنو څخه ده چې بشر د خپلې سوکالۍ لپاره ترلاسه کړې ده او نن یې کاروي ، له هغې نه استفاده کوي او خپل ژوند ته په هغه توګه دوام ورکوي چې تمه یې لري او زړه یې غواړي. ترڅو د لویئ او دکمال دخاوند په پیدا شوې نړۍ کې د ژوند ځنځیر وغځوي ترهغه چې هغه څښتن غوښتي دي.
ویندويې هم دبل هرڅه په څیر د ښه اوریدلو ، ښه خبریدلو ښه ذده کولو او ښه ژوندکولو د وسیلې په توګه کاریږي ، راډیو او ټلویزیون جوړشوي دي ترڅو د نړۍ دنورو وسیلو په څیر هغه هم دهمدغه سترې بشرپه واک کې وي او بشر ترې استفاده وکړي.
خدای ج انسان ته ژبه وکړې ده ترڅو پرې خبرې وکړي ، یوبل پرې وپوهوي ، دیو اعتقادات بل ته ولیږدوي او دهغه له ګروهنو نورخبر کړي.
خو له همدغه نعمت څخه د ښې ګټې اخیستنې لپاره هم بشر هڅه کړې ده ، هماغه ډول لکه چې له نورو نعمتونو لکه دبدن دغړو ، عقل ، حواسو او نورو څخه یې پورته کړې ده له ژبې ، غوږونو او سترګو څخه هم ښه ګټه پورته کړي.
خبرې کېدای شي ، په اشارو هم یوبل پوهولای شو ، د لاسو په وسیله هم کېدای شي یوبل پوه کړو ، خو دخبرو په وسیله ، بیا دښوخبرو په وسیله هان د ټلویزیون او راډیو له لارې دیوبل پوهولو ته مخه کووترڅو په ښه توګه دا دنده اجرا کړو او دخدای ج دراکړل شوو نعمتونو څخه په ښه توګه ګټه واخلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای ج مور ته ژبه راکړې ده ویندویې وکړو ، غړیې راکړی دی ترې استفاده وکړو ، او که ښه غړیې راکړی دی هغه بې په مور بله لورینه ده باید له ښه څیز ښه نعمت څخه ښه ګټه واخلو ، او تل د هغه د پنځوونکي په اړه فکر وکړو چې څومره لوی او په هرڅه قادر دی.
مور هم راډیو لرو او تلویزیون لرو ، هلته ویندویانو ته اړتیا شته ترڅو خپله دنده تر ټولو په ښه توګه ترسره کړي ، نو په همدې خاطر هم ددې دندې په اړه د څو لارښونو په توګه چې د بنده خپلې تجربې او مطالعې دي ، د ایران د تکړه ادیب استاد حسن شیدا لیکلي دي او د نورو لیکوالو هڅې او تجربې دي ستاسې په مخ کې ږدم هیله ده تریوې کچې مې خپل مسلمان او سرلوړي ملت ته خدمت کړی وي او هغه ستر مسولیت چې مور یې ددې خاورې او ژبې په وړاندې لرو تریوې اندازې پورې پوره کړی وي.

په ډیره مینه او مننه
عبدالله الهام جمالزی
تهران 1386/2/4
د ایران د نړیوال راډیو ټلویزیون میلمسیتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

## دکتاب په اړه د تکړه او وتلي وياند او ليکوال ډاکټرعيسی ستانکزي يادښت

ژبه په هره برخه کې دافهام او تفهيم وسيله ده چې دوه يا څو کسان پرې يو بل پوهوي اوپه نړۍ کې دپوهاوي راپوهاوي غوره وسيله ګڼل کيږي هماغه ډول چې په ليکنه کې دژبې ارزښت لوړ او دپام وړ دی په راډيو او ټلوويزيون کې هم غوره او ارزښتمنه و سيله ګڼل کيږي لکه څرنګه چې په ليکنه کې احتياط په کار دی هماغه رازپه راډيو او ټلويزيو ن کې هم بايداحيتاط وشي ځکه چې ښايي يوه وړه غلطي يوې ټولنې ،قوم او هيواد ته لوي تاوان ورسوي اوبرعکس ډيرځله ښايي يونطاق په خپلې مينه ناکې او په زړه پورې نطاقۍ سره دخلکو انديښنې ختمې کړي چې ښايي دغه کار ديوه هيوادلوړشخصيت يا ولسمشر هم ونه کړاي شي البته دغه کارهله شونی وي چې ويندوي له خپل مسلک سره مينه ولري او ددې ترڅنګ پر خپلې ژبې مسلط وي ډيرکسان به مو ليدلي وي چې وايي فارسي ، عربي او دنړۍ دغسې نورې مشهورې ژبې خوندورې دي او ښه نطاقي پکې کيداي شي البته دنړۍ دژبو ننګ او آهنګ تل په زړه پورې نه وي خو که کلمې په سمه توګه انتخاب شي او په مينه نطاقي وشي هره ژبه ښکلی آهنګ او ننګ پيدا کوي مطلب دا چې که ليکنه ښه وي نطاقي هم ورسره ښه کيږي او که نطاق اصولو اوقوانينو ته پابنده وي اوريدونکی به ترې خوند اخلي.

په نړۍ کې دهر معمولي کار لپاره هم په سلګونو کتابونه ليکل شوي دي او هره ورځ نوې څيړنې کيږي په تيره بيا دويندويي دفن او راډيو او ټلويزيون دپروګرامونو په هکله ډير کار شوی دی ځکه چې نن سبا درسندويو اهميت پر هيچا پټ نه دی په پښتو کې دغه ډول کتابونه په نشت حساب دي داپه داسې حال کې ده زمونږ دويندويۍ اړخ هم ډير خواشينونکی او کمزوری دی. نو دښاغلي الهام دغه کتاب به په دې برخه کې يوه تشه ډکه کړاي شي يوې خبرې ته بايد پام وکړوچې ويندويي له مبنې اوعلاقې سره کلک تړاو لري که تاسو له دغه مسلک سره مينه ولرئ هر ډول مطلب به په ډير ښه ډول ولولئ او اوريدونکی به هم له تاسو سره مرسته وکړي ښاغلي الهام هم دپښتو د راډيوګانو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټلويزيونو د کمزوريو او نيمګړتياوو په ليدلو سره او د خپلې خاصې مينې له کبله د غه کتاب ستاسو د استفادې لپاره چمتو کړی دی البته د غه کتاب يوازې د لارښود په توګه رول لوبولای شي ځکه چې د نطاق لپاره تر ټولو مهمه خبره نه ستړې کيدونکی کار او هلې ځلې او له کار سره مينه، شخصي تجربه او ايمان داري ده هيڅ کتاب او ليکنه نه شته چې په لوستلو سره يې مونږ يو ښه او اوچت ويان د يا نطاق شو ښايي د د غه کتاب په لوستلو سره تاسو ته دا فکر پيدا شي چې په ځينو برخو کې له يوه بې تجربې او نوي نطاق څخه ډير څه غوښتل شوي دي او ځيني مطالب هم تکراري دي . که دغسې احساس لرئ بې انصافي به موکړې وي خو که هرڅومره دغه توقعات او هيلې زياتې وي تاسو به خپل کار په برياليتوب وکړای شئ .
د دغه کتاب هر څپرکی او فصل ښه ولولئ او عيناً پرې عمل وکړئ ځکه چې ډير څه ترې زده کولای شئ ليکوال په يوې سرچنې بسنه نه ده کړې بلکه هڅه يې کړې له بيلابيلو لارو د هيواد په رسندويو کې ويندويان وهڅوي چې ښه نطاقي وکړي او خپلې ټولنې اوژبې ته د تاوانونو مخه ونيسي.
زه په خپله د غه کتاب پښتني رسندويو ته يوه زياتونه بولم او له خدايه غواړم چې عبدا... الهام ته نور توان هم وروبخښي چې دغه ډول نور کتابونه هم د افغانانو رسندويي ټولنې ته وړاندې کړي

ستاسو او د دغه ځوان د برياليتوب په هيله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب په اړه د تکړه ویاندې ډاکټرې فریدې هوډ سیفي څو ټکي یادونه

د لومړي ځل لپاره مې په پښتو ژبه د ویندویۍ په اړه کتاب ولوسته. تر ټولو دمخه راته دا ډېره جالبه وه چې دا کتاب یوه ځوان نطاق لیکلی چې لاس یې له قلم سره هم اشنا دی.
هغه ځوان دی او دومره انرژي لري چې په هره برخه کې چې فکر کوي لږڅه تر سره کولی شي د ډېرو په تمه خپل اخري توان په کار وړي ، زما په اند دا د هغه د بریالیتوب راز دی.
داسې ښکاري چې عبداله الهام د ځیرنو تر څنګ ، په خپل کتاب کې ډېرې خپلې تجربې هم انځور کړې. او په ځینو برخو کې یې د هغو کسانو مثالونه ورکړې چې دده په نظر ښه نطاقي کوي. یو ځاي یې د ازادي راډیو د اوسني مشر اکبر ایازي یادونه کړې او دهغه په غږ یې لوستل شوي مطلب د ښه مثال په توګه یاد کړي.
کتاب په مینه لیکل شوی او فکر کوم د هغه چا لپاره چې غواړي په راډیو کې ویندوي وکړي کیداي شي د معلوماتو تر لاسه کولو او زده کړې لپاره ښه ماخذ وي. که څه هم چې اوس مهال د داسې یو کتاب چاپول ډېر ضروري او غوره کاردی خو زما په نظر په دې اړه نورې ځیړنې او کار ته هم اړتیا شته.
په روا وسته کلونو کې په افغانستان کې د راډیویي او تلویزیوني خپرونو لمن ډېره پراخه شوې. ښایښته ډېرو کسانو ته پکې دا امکان برابر شوی چې په سیمزو ، نړیوالو او یا شخصي تلویزیوني او راډیویي چینلونو کې د نطاقۍ تجربې تر سره کړي. خو د عبداله الهام د خبرې په تایید دي ته اړتیا شته چې د راډیو او تلویزیون ویندیان د ویندویي پر اصولو پوه شي.
دعبداله په کتاب کې د ویندویۍ د اصولو عام ټکي راخیستل شوي دي. زه ځان ددې وړ نه بولم چې په دي برخه کې نظر ورکړم. خو له خپلې تقریبا شل کلنې تجربې په رڼا کې د اویلي شم چې تر ټولو مهمه خبره دا ده چې ویاند خپله په هغه څه پوه شي چې اوریدونکې ته یې لولي. یوائې د متن ټکې ونه لولي. که چیرته ځوک په خپله په یوي موضوع ښه پوه شي نو ښه یې وړاندي کولي شي. په مینه لوستل او په پوره تمرکز د متن لوستل هم هغه مسله ده چې داوریدونکي پاملرنه ځانته اړولی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبداله الهام ته مبارکي وایم چې په خپل نه ستړیدونکي کار یې د ویندویې په برخه کې د زده کړې او تجربې په برخه کې لومړنی او پوخ ګام په ډیره مینه اوچت کړی. په دې باور لرم چې دا به ځوان نسل ته د زده کړې ښه سرچینه وي.
عبداله الهام ته د نورو بریالیتوبونو په تمه..
په درناوي
ډاکتره فریده هوډ سیفي
پراګ ، ازادي راډیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

# لومړی برخه :

(ویندوی کیدل) یوه معنی لري او (ویندویي) بله معنی ، نن په هغه راډیو ګانو او تلویزیونونو کې چې پښتو خپروني لري ، زیاتره داسې کسان شته چې ویاند نه دی مګر ویندویي کوي ، که نه یې منئ نو د چین ، ډهلي او همدا راز ځینو نورو راډیوګانو او ټلویزیونونو ته غوږ ونیسئ او وګورئ.

تاسې کیدای شي چې د بخت ،ښه ملګري ، سیاسی پوهې لوړو ذده کړو او یاهم د ښې او په زړه پورې ږغ له لارې د ویاند په توګه رادیو تلویزیون ته لاره پیدا کړئ. خو د بخت یاد ملګري دمرستې په مټ تاسې کولای شی یو ویاند واوسئ ؟ فکر نه کوم.

ویاند یا ویندوی کیدل د ویاندئ یا ویندویۍ د بې پایانه لارې لمړی ګام دی.

ځینې وخت پروډیوسران یا مسولین کله چې څوک د ویاند په توګه غوره کوي وایي چې: اوس بدندی کرار کرار ښه کیږي.

کله چې بوټونه اخلئ هغه دکاندار به درته وایي چې داسمه ده چې دابوټونه مو اوس په پښو کې تنګ دي خو کرار کرار او دوخت په تیریدلو سره سمیږي او پښې مو یې ځان ته جوړوي او آزادیږي.

خو هغه څوک چې په میلیونونو کسان ورته غوږ دي او یا یې پروګرام له تلویزیون څخه ګوري هغه باید واقعاً وکولای شي کومه دنده چې ویاند په غاړه لري ادا کاندي او باید ویاند وي نه دا چې وروسته ویاند کیږي.

څوک چې د خبرو په ځای چیغې وهي یا هیڅکله هم غاښونه سره نه بیلوي دهیڅ څه په مرسته نشي کولای په آسانۍ سره د( ویاند ) په واقعي معنی سره ویاند جوړ شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عجیبه ده هر شغل کتاب ، دوري او ازمویني لري خو ته به وایې چې د ویاند د روزلو لپاره دې خیزونو ته اړتیا نه لیدل کیږي ، دا داوس مهال ډیر ویندویان چې ددې هنر دعوا کوي ددې خبرې دلیل دی.

که څه هم زموږ په راډیوګانو کې تر ډیره حده ویندویې عالي ده ، او ښه ویندویان لرو خو په خواشینۍ سره به ووایو چې د ټلویزیون ویندویې مو صفر ولاړه ده.

له یوې خوا موږ په راډیو ټلویزیون کې خاصې او مسلکي دورې نه لرو ، که وي هم بې ګټې دي ځکه دیوې او نۍ او یوې میاشتې په دورې کې هومره څه نه ذده کیږي ، له بلې خوا زموږ له حکومت څخه هم توبې شوې ده ، ژبې ته پام نه کیږي او دژبو وده په ټپه ولاړه ده.

بل دا چې د راډیوګانو او ټلویزیونونو چارواکي هم څومره احساس نه لري ، او هرڅوک چې کولای شي متن ولوستلای شي نور نو راځي په ټلویژن کې ویاندي کوي ، چې همدې کارونو په تیره بیا په ټلویزیون کې زموږ له ادبیاتو او ملي ترمینالوجۍ سره هم ظلم وکړ او د ویندویۍ راتلونکی یې هم تیاره کړی دی .

په نورو هیوادونو کې که پوهنځۍ هم نشته خو په دې ځانګه کې تحصیلات شته دي ، هر راډیو ټلویزیون لږ تر لږه خپل روزنځای لري ، او خپل ویندویان روزي.

خو دا چې زموږ په راډیو ټلویزیون کې دا ستونزې هم شته نو ددې لپآره چې خپلې تجربې مو له نورو هغو ویندویانو سره چې واقعاً غواړي ویاند شي شریکې کړې وي نو پدې اړه یې ځینې سپارښتنو ته رابولو .

لومړئ له هرڅه مخکې د لومړنیو ټکواو پیل په توګه دا څیزونه په یاد ولرئ.

۱- عشق:

سر دفتر عالم معاني عشق است
سربیت قصیده جواني عشق است
ای آنکه نداری خبر از عالم عشق
این نکته بدان که زندګاني عشق است

لمړئ له خپلې ژبې سره مینه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

که تاسې واقعاً دا احساس ولرئ چې ستاسې ژبه هم د نړۍ د نورو ژبو په څیر روانه فیصحه او پراخه ژبه وي ، که تاسې غواړئ چې ستاسې ژبه لکه د نورو ژبو غوندې مطرح ژبه وي ، که تاسې غواړئ چې ستاسې د ژبې آثار هم په هره ژبه کې ژباړل شوي وي او بالاخره غواړئ ستاسې ژبه هم د نورو ژبو په څیر بډایه ژبه وي نو له خپلې ژبې سره مینه ولرئ او همدا مینه به تاسې خپلې دغې موخې ته ورسوي.
باور وکړئ د هغه مقصد لپاره چې غواړئ یې ترټولو ښه وسیله ، انګیزه او پلمه عشق دی مینه ده.
مینه ستاسو شپه له سهاره سره پیيي بې له دې چې ستړیا حس کړی او بې لدې چې وپوهیږئ مینه مو په واټونو واټونو ځغلوي بې لدې چې لږ شانته هم ستړي شئ.
مینه هماغه څیز دی چې په زرګونو زرګونو کې یو کس غوره کوي او نوم یې په ویاړ تاریخ ته پاتي کیږي.
عشق د ښکلا زیږوونکی دی او عشق د ځان ځارونې منځ پانګه ده د هرې بریا لپاره مینه له عاشق سره مله او ملګرې ده .
عشق رحمان جوړوي ، عشق خوشحال او حمید جوړوي.
عشق انشټاین جوړوي اډسن جوړوي ، سولون ، ارسطو او اپلاتون جوړوي.
که له تاسې سره د خپلې ژبې مینه وي ، د خپلې ژبې په قدر پوه شئ د هغې د بډایونې لپاره هڅه کوئ او هیله لرئ ترڅو ستاسې ژبه د نړۍ ترټولو ژبو ښه فصیحه ، روانه ، ښکلې او بډایه ژبه وي نو بې شکه چې ستاسې دا مینه او ورسره هڅه به تاسې هغې موخې ته رسوي چې په نظر کې یې لرئ ، او باور وکړئ دا ډیره خوږه مینه ده او دې ته رسیدل واقعاً له موږ څخه یو څه جوړوي.
خو داسې هم نه چې موږ نو نورو ژبو ته شا کړو او په رټلو یې پیل وکړو ، نه یوازې د هغې ژبې چې غواړو ویاندې یې وکړو او غواړو ښه ویاندې یې وکړو د همدغې ژبې مینه او د نورو ژبو درناوئ او احترام هم په همدې مینې کې نغښتي دي.

## له خپلې موخې او مسلک سره مینه:

تاسې د هرې ارزو لپاره عاشقانه هڅه وکړئ د هرڅه د لاسته راوړلو لپاره د هر هغه څیز چې غواړئ ترلاسه یې کړئ په مینې سره هڅه وکړئ. که غواړئ چې ویاند جوړ شئ نه دا چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویاندي وکړئ باید ددې هنر عاشقان واوسئ ، لدې هنر سره مینه ولرئ هلته هرڅه آسانیږي هلته هره ستونزه هواریږي او ستاسې نیت به هم لدې ټولو سره مرسته وکړي.
سردار عالم او شفیع المذنبین فرمایي:
انما الاعمال بنیات و ...
او یاد سردار محمد داود خان خبره: تصمیم د بریالیتوب لمړی شرط دی.

## ۲- هوډ او کار:

د خوځښت لامل له خوځښت پرته یوبل څیز دی ، د خوځښت لپاره تر ټولو ښه لامل مینه ده عشق دی. هغه څوک چې عاشق وي او له ځایه نه خوځي هغه ریښتینئ عاشق ندی دزړه له تله عاشق ندی.
داسې شاعر به هم وي چې لسګونه نالیکلي او ناویلي شعرونه لري ،لیکوال به وي چې لسګونه نالیکلي افسانې به لري... که تاسې هم تصور کوئ چې د ویاندی د هنر او مسلک عاشقان یاست خو لدې نه دا ښه بولئ چې لاړشئ د موټرونو کاروبار ولرئ ځکه هلته ښې پیسې دي نو تاسې پخپلې غوښتنې یوبل څه ته لوړاوئ ورکړ ځکه خوهم تاسې عاشق نه یاست. که یاست نو ریښتیني نه یاست ځکه پیسې کولای شي ستاسې معشوق ته درسیدا په لاره کې خنډ شي. مقام هم همداسې کولای شي ستاسې د مینې په لاره کې دیوال جوړ شي.
نو که داسې وي نو ستاسې د هلته په مخه ښه وي زموږ د لته.
که پدې پوهیږئ نو پس پاک اوسئ زموږ په هیواد کې د ویندویې مسلک څومره عاید نلري لکه نور هر هنر ، لکه ښه لیکوالي لکه ښه شاعري لکه هر بل څه دا تاسې یاست چې دا خاوره او داژبه درباندې حق لري ستاسې مرستې ته اړتیا لري او ستاسې کار او ښه کار ته سترګې په لاره ده.
تاسې کیدای شي چې د بازار له کار سره په لږ بلد تیا او آشنا ئیسره دورځې سلګونه او زرګونه افغانۍ تر لاسه کړئ خو که غواړئ د هنر په ښودلو سره دا کار وکړئ نو وبخښئ په بله راغلي یاست...

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څه چې هنرمند هنرمند ساتي هغه له خپل هنر سره مينه ده. اوس په ټوله دنيا کې د چالاکۍ وخت دی او پدې کار کې د بریالیتوب لپاره عاشقانه اراده او کار په کار دی زیاته هڅه او په یوه ساده ژوند باندې بسنه. که بیا مو ډیر بخت ښه وو ورسره شهرت هم...
هوډ وکړئ او کار وکړئ...

## ۳-تمرين، تمرين، تمرين:

ښه غږ په کار دی او خلک یې خوښوي خو هنر ندی همدا سې لکه د ښکلو سترګو درلودل، خو ښه غږ د هنر دوړاندې کولو لپاره ښه وسیله ده. د ښې وسیلې درلودل نعمت دی او له هغې ښه استفاده د یو ښه ځیز دلاسته راوړلو لپاره ښه وسیله ده.
اوس شاید اجازه ولرو چې ووایو یو ښه ویاند هنرمند دی. ځکه له ښې وسیلې یې ښه استفاده کړې یا لږترلږه د خپل کار یو پیاوړی استاد دی.
په هر حال دا چې وکولای شو هره ښه وسیله ښه وکاروو نو بې له شکه تمرین ته اړتیا ده.
کمه به پیښه شوې وي چې موږ ښه وسیله ولرو او هغه بې کاره پریږدو په داسې حال کې چې نور یې دلرلو تمه او ارمان کوي.
د ښو ویندویانو غږونه واورئ خو فکر مو وي چې د هغه مقلد او پیښې کوونکي نه شئ کولای شئ د هغوی غږونه ثبت کړی او وروسته یې د ویل شوي ځیز متن ولیکئ تاسې به هله پوه شئ چې څرنګه یو ښه ویاند له یو بد متن څخه ښه ځیز ستاسې په مخ کې ږدي او بالعکس هم همداسې.
په هر وخت او فرصت کې خپل غږ ثبت کړئ او وایې ورئ او خپل عیبونه کم کړئ خو هیڅکله له یاده مه باسئ چې تمرین تمرین تمرین.

## ۴-مطالعه، مطالعه، مطالعه:

تاسې د کار په پیل کې ددې لپاره چې ښه غږ ولرئ او بریالی ویاند وا اوسئ چې څومره کولای شئ دومره زیاته مطالعه ولرئ.
ددې لپاره چې راديو او تلويزيون ته لاره پیدا کړئ، هرڅومره چې کولای شی هڅه وکړئ.
دا په اورید ونکو پورې اړه نلري. خو.. که په ریښتیا سره غواړئ چې د خوښې وړ ویاند شئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه څه د قبلولو په ترڅ کې چې پورته وویل شول او هغه څه چې په راتلونکي کې به وویل شي ، له مطالعې باید بې خبره نه وئ.
مطالعه ، هرڅومره چې کولای شئ او په هرځای کې چې لاسرسئ ورته ولرئ. داسې مه وایئ چې وخت نلرم وخت مې کم دی بوخت یم. نیم ساعت به وروسته د سینما یا بل چکرځای ټکټ واخلئ یابه هم نیم ساعت وروسته فوټبال او ساتیرئ ته ووځئ او نور تفرحي کارونه هم داسې دانیم ساعت په مطالعه ولګوئ.
کله چې د سینمایا حمام په صف کې ولاړ یاست کله چې په ملي بس یابل ښاري موټر کې روان یاست ، کله چې له یو ځایه بل ځای ته سفر کوئ په موټر په الوتکه په هیڅ ځای کې خپل وخت هسې مه ضایع کوئ ، مطالعه وکړئ.
که کوم ځانګړئ پروګرام چلوئ یاد کوم ځانګړي پروګرام ویندوی یاست ، ترټولو ښه خبره ده چې په هماغه څانګه کې مطالعه وکړئ خو هیڅکله هم له ادبیاتو مه بې خبره کیږئ. که تاسې د هرډول پروګرام چلونکی یاست خو بیاموهم بنسټ ادبیات دی. ځان د شعر او نورو ویوکو له سمې ښې سره آشنا کړئ.
بیلابیل متنونه ولولئ بیلابیلي لیکنې او کتابونه ولولئ داکار په تاسې د ځانګړي اغیز سربیره له تاسې یو باتجربه ، او حاضرځواب کس جوړوي. مودب ، متواضع او دنظر خاوند کیږئ او ذده کوئ چې څنګه ولیکئ.
کله چې تاسې دیو پروګرام په اړه راپور وړاندې کوئ یاهم په سټیج یو ، بهر په اداره کې کوم مجلس یا ناسته اداره کوی هلته به تاسې کم له کاغذ او لیکلو څخه استفاده کوئ. ستاسې دذهن بډایې او حاضر ځوابي به ستاسې په کار کې دبیلګه کولو لامل شي. له پښتو ژبې او دهغې له قواعدو سره به ستاسې بلد تیا ستاسې په کار کې ډېره ګټوره وي. که تاسې یو قید دصفت په ښه ولولئ یاداسې نورې تیروتنې ستاسې لیدونکی او اوریدونکی به خپل رادیو یاتلویزیون بند کړي.

هغه چابک ځواب ورکړ.
هغه چابک ، ځواب ورکړ.
دلته وګورئ په لومړئ غونډله کې لولئ چې هغه چابک ځواب ورکړ یعنې هماغه کس ژر ځواب ورکړ ، خو پدې بله غونډله کې بیا هغه چابک کس ځواب ورکړی ځواب یې شاید کرار ورکړی وي خو داکس چابک دی ، یوصفت دی...

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسې هم په ډېرې مطالعې سره کولای شی داسې ډېرې غونډلې پیدا کړئ او سمې بڼې یې ولولئ که څه هم زموږ په پښتو کې انشاالله چې ډېر داسې څیزونه نشته په نورو ژبو کې شاید داسې ستونزې ډېرې وي خو بیاهم تاسې کوښښ وکړئ مطالعه به درسره لامرسته وکړي.
داهیڅکله هم له یاده مه باسئ چې ستاسې اوریدونکی یالیدونکی ستاسې پروګرام ته دیوځل لیدلو وخت لري ، هغه کتاب نه لولي چې که کوم ځای یې سم ونه لوست نو شاته به لاړشي هغه به له سره واوري یا به پرې فکر وکړي. اوبله دامهمه مسله هم مه هیروئ چې هرڅه چې له رادیو او تلویزیونه خپریږي هغه معیاري ژبه بلل کیږي او هرویوکی چې کاریږي هغه دچاخبره نور نو ژبو ته هم لویږي. نو په همدې دلیل ناسمه لوستنه بالکل ممنوع ده .
له نورو بهرنیوژبو سره هم ستاسې بلدتیا په تیره بیا له عربي او فارسي ژبو سره ځکه چې زموږ له پښتو سره یې یوڅه اړیکې شته هغه به هم ستاسې له بېلګه والي سره مرسته وکړي.
او بالاخره په یاد ولرئ چې:
راتلونکی په هغه چاپورې اړه لري چې هیله یې لري او په هغه ټینګ ولاړ وي.

## ۵-زغم او استقامت

ښايي په لومړيو کې تاسې وویاست چې ویندویي آسانه ده خو کله چې دغه پړاو ته ننوزئ او په تمرین پیل وکړئ وروسته ښايي وویاست چې نه ویندیي آسانه هم نه ده.
خو دا په یاد ولرئ چې ښه ویاند هغه دی چې ډېر وخت یې ویندویي کړې وي ، تاسې هم ډېر زغم ولرئ ښآيي څوکاله وروسته تاسې ډېر ښه ویاند شئ ، په لومړي کال کې ښآيي له ستونزو سره لاس او ګریوان وئ ، خو دوه کاله وروسته ښآيي مسلط ویاند واوسئ او څوکاله وروسته ښايي د هیواد په سویه مطرح او مشهور ویاند جوړ شئ.
مخکې هم وویل شول ، زموږ په هیواد کې ویندويي لکه بل هر هنر عاید نه لري ، نو تاسې که مینه لرئ نو زغم هم ولرئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

## دوهمه برخه:

لومړني ګامونه

ویاند هغه څوک دی چي دلیکوال لخوا لیکل شوي ، د ایډیټر لخوا ایډیټ شوي او د کافي ایډیټر لخوا کنټرول شوي او د پروډیوسر له نظره تیرشوي او بالاخره د ټولو زیارونو وروستی مسول دی چي هغه زحمتونه چي ایستل شوي دي هغه داوریدونکي په مخ کي کیږدي کیدای شي په لږ بي پروایئ سره ددغه ټولو کارکوونکو زیارونه په اوبو لاهو کړي .
ویاند باید هغه ټولګه چي ورته سپارل شوي ده او ټاکل شوي ده تر اوریدونکي یالیدونکي پوري يي ورسوي ، باید په هغه توګه چي لازمه ده ورسوي.
اوریدونکی یا لیدونکی همدا ویاند پیژني ، هغه له دي نه دی خبر چي داخبر چا لیکلی او چا ایډیټ کړی او ددي ټولو تر څنګ هیله لري چي ویاند وروسره صمیمي هم وي.
وايي چي یو ه لیکوال به د خپلي هري لیکني په پیل کي د موسکا کلمه هم لیکله او د راډیو یوه بل لیکوال به تل له ځان سره خپل ملګری ستوډیو ته بوته او ورته یي ویلي و چي کله د هغه له خیري موسکا لیري شي نو ورو به یي د هغه غوږونه راکاږل چي بیرته موسکی شي.[1]
زموږ دغږ کیفیت او زموږ دبیانولو څرنګوالی دژبي په پیژندګلوئ او په لیکلي متن زموږ دتسلط ښودنه کوي او لدي هم مهم زموږ د شخصیت ښودنه کوي.
موږ په هغه غږ چي چیغي ته ورته دی او په ژوول شوو او ناسمو ویوکو سره څرنګه کولای شو نور د خپل مطلب درک کولو ته وهڅوو .
دخبرو په وخت زموږ دڅیري ناسموالی او د سر او لاسونو خوځول هم زموږ شخصیت داغي کوي او هم مو خبري بي اغیزي کوي.

---

[1] ډاکټر عیسی ستانکزی ، راډیویي پروګرامونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ ديو پښتون په توګه کله چې يو خپل هيوادوال ته خبرې کوو ، بايد زموږ بيان پاک ، فصيح ، اغيزمن او په ياد پاتيدونی وي بې شکه چې زموږ بيان به زموږ په شاوخوا خلکو او دشاوخوا ژبو په خلکو هم اغيز کوي.
زموږ ژبه زموږ د نيکونو مهم يادګار دی او زموږ د يووالي ترټولو ښه سمبول دی او زموږ دنده هم داده چې دهغې په ساتنه ، پالنه ، روزنه او بډايونه کې هم ترخپله وسه وسه هڅه وکړو.
زموږ په هيواد کې اوس په راديوګانو او تلويزيونونو کې په تيره بيا په دې مصنوعي راديوګانو منظور مې دا اف ايم يا طلوع مولوع دی پدې کې ويندويان په يوه غونډله ټينګار کوي پداسې حال کې چې ټينګار هلته نشته ، ياهم دغونډلې په منځ يا ناسم ځای کې مکث کوي د همدې لپاره راتلونکې بحثونه ګوښې شوي دي .

## ۱– په کلام باندې تسلط:

وياند کله چې خبر لولي داسې يې بايد ولولي چې اوريدونکی احساس وکړي دا خبر هغه په خپله برابر کړی دی او په هغه سيمه کې چې په اړه يې خبر لولي په خپله حاضر وو ، ياهم که سياسي يا اقتصادي تبصره لولي اوريدونکی يا ليدونکی داسې احساس وکړي چې يو سياسي يا اقتصادي کارپوه ورته خبرې کوي.
څه وار خو ددې شو چې تاسې پکې بند بند شئ او ياهم په ځينو ويوکو چې خپله يې هم په معنی نه پوهيږئ هسې تيز تير شئ.
ځينې وخت به تاسې هم ليدلي وي ، زموږ په تلويزيونونو اوراډيوګانو کې ځينې ويندويان خبر لولي ، خو خپله نه پوهيږي څه لولم فکر يې بل ځای دی ، که تاسې ورشئ لږ وروسته ترې پوښتنه وکړئ چې د هغې فلانئ جملې مطلب څه وو درته وبه وايي چې زه ولا که پرې پوهيږم خو همداسې يې راته ليکلي وو .
کله چې سړی خپله په يو مطلب پوه نسي ، خپله ونه پوهيږي چې څه لولم او معنی يې څه ده نو بل به څرنګه وپوهوي ؟
د (په کلام باندې تسلط ) څخه هم مطلب دادی چې هغه څه بايد ولرئ چې د متن ددقيقې معنی او مفهوم په ليږدونه کې اړتول صفات او مهارتونه ولري. په کلام د تسلط د پيدا کولو لپاره بايد لومړی د شاعر يا ليکوال د جملو په معنی او مفهوم په بشپړه توګه پوه شئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ددې پوهيدلو لپآره بايد ترخپلې وسې او اندازې پورې مطالعه او تمرين ولرئ او وروسته د همدې صفاتو او مهارتونو د ترلاسه کولو لپاره وهڅيږئ او هڅه وکړئ چې هرڅومره زيات کيدی شي اوريدونکی د ليکوال په منظور پوه کړئ.

تاسې دليکوال ژبه ياست هغه څه چې ليکل شوي تاسې يې تر اوريدونکو پورې رسوئ لومړی بايد تاسې پوهيږئ چې دا څه ليکلي ؟ او معنی يې څه ده؟ وروسته تاسې هغه ليکنه او هغه متن په ښه توګه تر اوريدونکي پورې ورسولای شئ ، يا په بله وينا تاسې بايد اوريدونکی هرڅومره مو چې وس وي د ليکونکي مخې ته نږدې کينوئ.

تاسې تر اوريدونکي پورې دليکوال يا شاعر د ذهني مفاهيمو ليږدوونکي ياست ، که غواړئ چې ترټولو په ښه توګه د ليکوال مفاهيم او ذهني منځ پانګې تر اوريدونکي پورې ورسوئ نو دلاندې نکتې په غور سره ولولئ :

## الف: د ويوکو په سمه توګه لوستل:

ډير کله په راډيو او ټلويزيون کې داسې پيښه شوې ده چې وياند د يو متن په لوستلو کې ځينې ويوکي غلط لولي.

کومې کلمې چې اوس موږ ترې په ويلو او ليکلو کې کار اخلو ، نه زموږ په ځای پورې اړوندې دي نه هم زموږ په وخت پورې. دا زموږ د پخوانيو يادګار دی چې زموږ په وخت او ځای کې دامانت په توګه پاتې دي او زموږ د نده هم ددې امانت په سمه توګه ساتل او ترخپلو راتلونکو نسلونو پورې يې دسمې او کره بڼې د وررسولو مسول يو .

موږ پوهيږو چې د پښتو ژبې په زرګونو کلونو هسکې ټيټې ليدلې دي او ځان يې ترموږ پورې رارسولی دی. هغه څه چې اوس لرو او دژبې په توګه يې کاروو او هغه څه چې نن يې زموږ ماشومان اوري ترڅو يې دهغوی ژبې وروستيو نسلونو او دهغوی بچيانو ته ووايي همدا پښتو ژبه ده چې زما په نظر اوس له عجيبو ورځو سره مخ ده.

هغه څه چې د پروګرام په توګه له راديو يا تلويزيون څخه خپريږي او هغه څه چې په ليکلې بڼه په ورځپاڼو او کتابونو کې خپريږي ديو ګل اندام تصوير دی چې له نګار څخه اخيستل شوې هينداره کې ښکاريږي.

هغه ژبه چې يو وخت له د کروړ غوندې کروړلې او د خوشحال خان دتورې غوندې تيزه وه اوس لکه په يوه عمومي لاره کې يوه زړه قهوه خانه هسې کاريږي ته به وايې چې موږ له لويه سره رحمان ، حميد ، او خوشحال خان نه درلودل..

(c) ketabton.com: The Digital Library

مثلاً ماډیر لیدلي دي ، ګرشک چې د هلمند یوه ولسوالي ده د ګاپ په زیر او د ش په زور سره لولي. زه دا مثالونه نشم راوړلای ځکه اوس مې یاد ندي خو تاسې دا طلوع ملوع او نه پوهیږم دا فلانی اف ام او فلانی اف ام او یاهم نړیوالې راډیوګانې ! لکه چین ، هند او ځینې نورې واورئ هلته به ژړا درشي.

یوه ښځینه ویانده پیژنم نه پوهیږم چې په طلوع کې ده که په اریانا تلویزیون کې پښتو کله کله څه وایي باور وکړئ چې یوه ورځ مې یې خبرې اوریدې ژړا راغله داسې یې دا پښتو سره ترپښو لاندې کوله تابه ویل چې بس تربشل دی غنم دي پرې ورتویږي او سره ټکوي یې.

یوبل ویاند هم په طلوع کې خبرونه وړاندې کوي ښه شاعر او پوه هم ځانته وایي تاسې یې ویندویي وګورئ او سم ورته ځیر شئ بیا فکر وکړئ چې له لویه سره یې په دې ټولو خبرونو کې په څو پوه شوئ.؟؟...

زیاتره ویوکي چې اوس موږ لرو ، له وینو او اورونو په ډکو پیړیو کې تر موږه رارسیدلې او روغ رمټ ... زموږ نیکونه مړه دي او اوس خاورې شوي دي خو ویوکي یې لا تازه ، رغند ګویا او په خپل حال پاتې دي. او نن همدا په خپل حال پاتې ویوکي له رادیو او تلویزیون څخه ساکن او بې غږه اورو داولې ؟؟

که چېرې په یوه میلمستیا کې کوم څه غلط تلفظ کړو ښآیي څومره اهمیت ونلري خو د رادیو او تلویزیون له میکروفونه څرنګه ؟ هغه وخت چې زموږ غږ میلیونونه کسان اوري هلته موږ حق نلرو ویوکي په غلطه توګه ولولو .که یولیکوال متن غلط ولیکي او تاسې هم د یولوستونکي یا دیو پروګرام د چلوونکي په توګه یو څه غلطۍ نورې هم پرې زیاتې کړئ فکر کوم چې هلته به نوشي له روژې د دوه میاشتو وروسته اچار...

کله چې یو ویوکی څوځله غلط ولوستل شو ، یا له مجبورئ په یوه جمله کې وکاریده د خلکو په تیره بیا د ځوانانو په ذهن کې پاتې کیږي ، او له هغه بل نسل ته او که په همدې توګه وړاندې لاړ شي چې همدا اوس روان دی لیرې نده چې دا ښېټ ، کروړ ، رحمان خوشحال او ... ژبه به کوم ځیز شي یابه د یاجوج ماجوج له ژبې پرته بله څه نشي.

ای کاش ای کاش چې لیکوالو هم ډیره پاملرنه کولای !

د آریانا ټلویزیون خبرونه که وګورئ ، نو دې پایلې ته به ورسیږئ چې خواران یا له قحط رجال سره مخ دي یاهم له دري ژباړه کوي او یاهم نشي کولای ولیکي.

مثلاً په یو خبر شل ځله راځي ، په پایله کې داسې وشول ، یاهم نورې تیروتنې دي چې ځانته داحق نه ورکوم پرې خبرې وکړم ، ځکه زه غواړم یواځې د ویندویې په اړه خبرې وکړم خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ټکي ته هم بايد ترډېره پام او دقت وشي چې ليکوالان هم بايد ترخپلې وسې پورې هڅه وکړي چې سم څه داوريدونکي لپاره د ويااند په لاس ورکړي.

ب :
د ويوکو ياکلمو د معنا اومفهوم او همداراز دهغوی ترمنځ داړيکې په سمه توګه پيدا کول
.

تاسې يو ښه وياند ته غوږ ونيسئ هغه چې کوم څه لولي تاسې يې وليکئ او بيا يې وروسته په خپله له ځانه سره په خپله لهجه ولولئ ، هله به پوه شئ چې څرنګه ښه وياند د کلمو او جملو حق ادا کوي.
هغه څه ويوکي او جملې چې تاسې ته د کاغذ په مخ درکړل شوې دي ، که يې په ځيرتيا سره ولولئ ښايي په لومړي ځل يې سمې اړيکې ونه مومئ.
او ځينې وخت خو يې که دوه درې ځله يو متن ولولئ ښآيي وروسته و پوهيږئ چې که مو په لومړي ځل لوستلای نو څومره به يې معنی په بله روانيدله.

ج :
د شعر له وزن ، قافيې او ادبي صنايعو سره بشپړه بلدتيا او آشنايي.
زياتره وخت د نازکو ټکو دمعنا او مفهوم پيدا کول د کلمو په سمو پيبيلو پورې اړه لري او په شعر کې د ويوکو د اړيکو پيدا کول د بيلابيلو وزنونو پيژندګلوي له نثر څخه په شعر کې زياته بريښي.
د ويوکو سم ادا کول او لوستل يوه موضوع ده او دهغوی ترمنځ د اړيکو پيدا کول بله موضوع او تر زياتې اندازې پورې د پښتو ژبې له ګرامر سره ستاسې تر اشنايئ پورې اړونديږي.
کيدی شي تاسې يو ويوکی په يواځې توګه سم او فصيح ادا کړئ ، خو بايد ځير شئ چې دهغه په سمه نښلولو او ارتباط کې هم بريالي وئ. کله چې تاسې شعر لولئ نو دا موضوع د بيلابيلو وزنونو او صنايعو له شتون سره زياته مطرح کيږي ، چې داپخپله ددې دليل دی کوم متن چې تاسې لولئ څه نثر وي څه نظم تاسې يې بايد په معنی او مفهوم په بشپړه توګه و پوهيږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو که تاسې یو ویوکی غلط ولولئ د هغه تاوان له هغه څه ډیر زیات دی چې تاسې د ویوکو ترمنځ سم تړاو جوړ نشئ کړای که څه هم چې تاسې په غلط تړاو سره د جملې معنی معکوسه کړئ.
خو پداسې حالت کې څو کارونه کیږي: د یو ویاند په توګه ستاسې ابرو له خطر سره مخ کیږي او ستاسې په بې سوادئ او ناپوهئ دلالت کوي له بلې خوا اوریدونکی په هغه مطلب چې اوري یې او همدا رراز ستاسې په رادیو یاتلویزیون خپل اعتماد له لاسه ورکوي مالږ وړاندې وویل زه اوس کله چې خبرونه اورم له بده مرغه له بده مرغه هلته تلویزیون هم راته چالان وي خو بیاهم زه د مهمو خبرونو لپاره بي بي سي یا آزادي یانورې رادیو ګانې اورم داولې دا ددې له خاطره چې په طلوع ملوع مو اوس اعتماد له لاسه ورکړی .
په هرحال که متن فصیح او روښانه وي که څه تاسې د ویوکو ترمنځ په هغه توګه چې لازمه ده ارتباط برقرار نشئ کړای بیاهم ستاسې اوریدونکی شاید د مطلب په معنی او مفهوم پوه شي خو که په یوه متن کې تاسې درې ځله یو ویوکی ناسم ولولئ ستاسې دا ناسم لوستنې به د اوریدونکي په ذهن تل پاتې اغیز وکړي ، مګرهلته چې ټول اوریدونکي پوه او ادبیات یې دومره قوي وي خو زه ډاډه یم چې هغوی بیا ستاسې رادیو او تلویزیون څومره نه ګوري او اوري او هرچیرته خپل فارغ وخت په کتاب لوستنه تیروي.
خوویندویې په تیره بیا زموږ او تاسې په هیواد کې له شعر ویلو څخه ډیره جدا نده. یعنې تاسې دیوویاند په توګه نشئ ویلای چې له شعر سره آشنایې او شعر ویل زما کار ندی.
که تاسې غواړئ شعر ښه ولولئ د تورو او تړنګونو په معنا او مفهوم په ښه توګه پوهیدواود ویوکو په سم درک سربیره باید د ادبي صنایعو سره هم مخ شئ او حتماً ځیر اوسئ چې په زیاترو ځایونو کې په شعري اړتیا سره ویوکي خپله اصلي بڼه له لاسه ورکوي او ځینې بدلونونه مومي.
فکر مووي چې د هرڅه په لوستلو کې ډیر دقیق واوسئ شونې ده ستاسې په ډیره وړه تیروتنه نیوکه وشي او مسخره مو کړي. هڅه وکړی په فارغو وختونو کې بیلابیل شعرونه ولولئ د هغې ادبي صنایع ، باریکئ کره او سمې بڼې او همداسې نورې هڅې وکړئ ترڅود هر شاعر یا هر شعر په سمه توګه ولوستلای شئ.
دلته د پښتو ژبې شعرونه او نورې لیکنې ندي راوړل شوې چې مثال ورکړ شوی وای او تاسې هم متوجه شوي وی خو تاسې خپله باید ډیره مطالعه وکړی ، دډیرو ویوکو او ډیرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیتونو سمې او کره بڼې ومومئ همدا رنګه تل هڅه وکړئ چې هرڅومره کیږي د پښتو ژبې ګرامر ولولئ او وذده کړئ ترڅو د جملو په اوډون ښه پوه شئ.

د :

پـه ویـوکو بشپړ تسلط او لاس بری :

تاسې که د پرښتو د وزرونو پـه خیر نرم غږ ولرئ کـه د سپرلنیو مرغـانو پـه نسبت څو ځله زیات ښه او ښکلی غږ ولرئ خو چې لـه ویوکو سره ښـه آشنایي ونـه لرئ او پـه هغو بشپړ لاسبرئ ونه لرئ هغه موټروان ته به ورته یاست چې د موټروانئ پـه مخصوصو جامو کې د موټر څغلونې په نړیوالو سیالیو کې ګډون کوی خو په حقیقت کې د هغه موټر په یوه پرزه او کارونه هم نـه پـوهیږي . تاسې کـولای شئ پـه مطالعـه او تمرین ، مطالعـه او تمرین او پـه مطالعه او تمرین کولای شئ هرویوکی او ترنګ په جمله کې لکه ژابلې هسې پـه آسـانی او مزې سره وژویاست . پرته لدې چې هغه مو له ستوني تیرې شي یامو هم له خولې بهر ووځي او یاهم په خبرو کولو کې کومه ستونزه پیدا کړئ...

کله چې تاسې د مطالعې او تمرین پـه مرستـه چې ډیر تینګار پـرې وشـو پـه متـن لاسبري شولاست تاسې به د متن له لوستلو څخه که څه هم دوه ساعته پرله پسې متن ولولئ ستړي نشئ بلکې د پوهې او خواک د هغـه احساس لـه مخې چې تاسې یې لـرئ ستاسې بدن بـه د خوند او لذت څخه ډکیږي ، په تیره بیا چې د پروډیو سر نور هڅوونکې لاملونه هم ورسره شي نو له تاسې به په ټولنه کې یو پیاوړی او باسواده ویاند جوړ کړي.

اوس که غواړئ چې په ویوکو له خپله لاسبري او تسلطه خبر شئ نو خپل د ثبت ټایپ مو راواخلئ هغه څه چې زه درته لیکم تاسې یې ولولئ او ثبت یې کړئ ډیر ښه نو چمتو یاست:

- : داوونیـ اوه ورځې دادي: شنبه ، یکشنبه ، دوشنبه ، سه شنبه ، چهارشنبه ، پنج شنبه او د جمعې مبارکه ورځ.

اوس پام وکړئ چې د شنبه ، یکشنبه ، دوشنبه ، سه شنبه ، چهارشنبه ، پنج شنبه پـه ویوکو کې د ن توری درنه میم نه دی لوستل شوی ؟...

تاسې هڅه وکړئ همدا رنګه ستونزې راټولې کړئ او پـه تمرین او ځیرنې سره یې کره او سمې بڼې پیدا بیا یې سره یوځای کړی او څوڅو ځله یې ثبت او واورئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هرحال دا ستاسو ژبه ده چې ویوکي سره بیلوي ، او ویوکي باید ستاسې ژبې ته دوکه ورنکړي.

ر :
مناسبه لهجه او دویلو طرز:
ستاسې لهجه او دویلو طرز باید د ویوکي له معنی او مفهوم سره په متناسبه توګه تغیر وخوري. یا په بل عبارت ددې ترڅنګه چې ستاسې غږ هیڅ ځانګړی او ټاکل شوی حالت نلري باید وکولای شئ هره لهجه او حالت چې مناسب وي ورکړئ ، دلته نو کابو یو هنرمند جوړیږئ. لاندې مثال ته ځیرشئ :
تاسې له خپلې میرمنې څخه پوښتنه کوئ: هلک ته دا درمل ورکړم ؟
میرمن مو په اوږدو چیغه کوي: ن............نه !
یعنې دهغې دا دویلو طرز ددې ښودنه کوي چې هیڅکله هم باید دا درمل ورنکړې.
اوکه ستاسې میرمن په لنډه او معمولې توګه ووایي: نه.
یعنې دا ددې ښودنه کوي چې نه اوس یې مه ورکوه یعنې وخت یې ندی.
اوس فرض کړئ له خپلې میرمنې سره مو خپل ماشوم ته د درمل په ورکولو کې د نظر اختلاف دی تاسې هم له هغې پوښتنه کوئ: دا درمل ماشوم ته ورکړم ؟ او هغه په پریکنده توګه وایي: نه !
یعنې په حقیقت کې وایي چې: نع
اوس دهغې دا لهجه تاسې ته څه معنی لري ښایي مفهوم یې داوي چې که د ماشوم ته دا دارو ورکړل نو زه به درسره جوړیږم.
بیا هم فرض کوو چې څو ورځې ونه مو خپل ماشوم ته درمل ورکړي دي خو اغیزیې ندی کړی داځل بیا هماغه پوښتنه کوئ ستاسې میرمن دا ځل په سړه لهجه وایي: نه.
یعنې: پریږده یې نور دا درمل بې اغیزې دي.
وینئ چې یولنډ ددوه تورو لرونکی ویوکی څو ډوله معنی ګانې رامنځ ته کولای شي ، په یاد ولرئ هغه متن چې د پروګرام په توګه په واک کې لرئ شاید د ماشومانو لپاره کیسه وي شاید یوه ټوټه عرفاني شعر وي شاید طنز ، خبر او یا هم د بزګرئ په اړه درس وي. د یادو شوو توکو هریو ځانګړې لهجه او د ویلو طرز غواړي. تاسې کولای شئ په کومه لهجه چې د رحمان بابا شعر لولئ د کلیوالي روغتیا په اړه خبرې وکړئ ؟ کولای شئ په هغه مهربانئ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دماشومانو لپاره کیسه لولئ سیاسي یا اقتصادي تبصره ولولئ ؟ یاهم خبر ولولئ. خو نه نشئ کولای.

زما په نظر دابنه خبره ده کله چې تاسې یو غم انګیز مطلب یا شعر لولئ په ځان کې لړ کینه راپیدا کړئ او کله چې طنز یا خندوونکی مطلب لولئ په خپله مو هم په شونډو موسکا خپره وي.

په یاد ولرئ وړاندې هم ټینګار وشو چې کله مو د لوستلو لپاره متن چمتو کړ او په ټولو شرایط سربیره مو متن درک هم کړ نو دا هم بده نده ترڅو چې مطلب ثبت کوئ شعر یوځل ثبت کړئ وایې ورئ حتی څو ځله یې ثبت کړئ او هرځل یې په دقت سره واورئ په لسم ځل به پوه شئ چې له نهم ځله مو ډیر ښه لوستلی دی خو یو به نوهغه وي چې ډیر به سترې یاست.

س :

په مهمو ویوکواو کلمو ټینګار:

هرمتن او مطلب د ځانګړې مفهوم او موخې لپاره لیکل کیږي چې نوموړې موخه او موضوع باید اوریدونکی ستاسې له خولې واوري. هغه باید په هغه څه چې ته او لیکونکی یې غواړئ د پوهولو لپاره وړاندې کړئ وپوهیږي.

په همدې خاطر لازمه ده چې په هغه ویوکو او کلمو چې دهمدې موضوع او موخې د رسولو لپاره کاریږي هغه که خپله موضوع وي یا داسې څه چې د موضوع له رسولو سره مرسته کوي ستاسې په ټینګار او ادا سره تر اوریدونکو رسیږي لاندې مثال ته ځیر شئ:

بریالي له احمد سره په کوڅه کې لوبې کولې.

اوس پورته غونډله څلورځله ولولئ او هرځل په یوه کلمه یا ویوکې ټینګار وکړئ او وګورئ چې څرنګه مفهوم تغیر مومي:

بریالي له احمد سره په کوڅه کې لوبې کولې

یعني دا چې له احمد سره بل چا په کوڅه کې لوبې نه کولې بریالي ورسره لوبې کولې.

بریالي له احمد سره په کوڅه کې لوبې کولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یعني بریالي په کوڅه کې له بل چا سره لوبې نه کولې د هغه لوبې له احمد سره وې.

بریالي له احمد سره په کوڅه کې لوبې کولې.

یعني بریالي له احمد سره په کوڅه کې لوبې کولې بل ځای نه.

بریالي له احمد سره په کوڅه کې لوبې کولې.

یعني بریالي له احمد سره په کوڅه کې لوبې کولې هغوی بل څه نه کول یواځې لوبې یې کولې.
خیر شوئ چې ستاسې لفظي ټینګار په اورید ونکي څوډ وله اغیز ښندلای سي ؟
لاندې غونډله څوځله ولولئ او هرځل په یوه کلمه ټینګار وکړئ:

بالاخره به د جنګ له لمبو څخه یواځې افغانستان سرلوړی راوځي.
وبه ګورئ چې د هر ویوکي په پرتله به زیات یواځې د افغانستان په کلمه ټینګار ستاسې له پاره خوندور وي...

## ۲- لهجه:

موږ که د هرې سیمې یو ، که هره لهجه ولرو خو کله چې په راډیو کې خبرې کوو او میلیونو نه کسان مو غږ اوري او هغه هم د بیلابیلو لهجو او سیمو وګړي ، نو موږ اړ یو چې په داسې لهجه خبرې وکړو چې ټولو ته د منلو وړ وي.
یو ویاند چې په هره ژبه ویندویي کوي ، باید په هغه په بشپړه توګه واکمن وي ، نه داسې لکه زموږ په هیواد کې بس که پښتون دی که فارسي ژبی خو چې هغه متن ولوستلای شي نور یې فکر ندی چې مطلب اوردو دی که پښتو خو بس ویاند یې نور معلوم شوی دی. کله چې یو ویاند په سیمه کې په دود ژبه او لهجه خبرې کوي خو د بلې سیمې لهجه ولري نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوائې اوريدونکو ته يې د بيان درک ګرانيږي بلکې په هغه لهجه پورې به يې زيات اوريدونکي وهم خاندي.
ددې ترڅنګ به دې کمډي لوبغاړو لپآره يومضمون هم په لاس ورکړي ، که باور نه کوی د هندوستان پښتو راديو ، دمسکو ، دچين او ځينو نورو راډيوګانو ته غوږ ونيسئ خندا به موراشي. په ياد مووي چې ښايي همدا لهجې دهغې سيمې په لهجو چې هلته هغه راديو زياته اوريدل کيږي اغيز وکړي. او داوريدونکو عادت شي.
زه يوه يادونه غواړم دلته وکړم او هغه داچې بايد ويندوی د پښتو هرتکی او هرتوری سم ادا کړي.اوس په ځينو راډيوګانو او ټلويزيونونو کې حتی په بي بي سي کې هم دانا روغي لګيدلې ده چې فارسي ژبی راغي پښتو خبرونه لولي ، ښه فکر وکړئ چې فارسي ژبئ کولای سي د ټ ، ډال ، ړ ، ڼ ، ښ ، ږ ، څ او ځ يا نور توري هسې ولولي لکه چې يو پښتون يې لولي ؟ فکر نه کوم... او داچاره د هغې راډيو محبوبيت کموي ځکه چې ويانند دومره مهم رول لري چې حتی خلک هغه راډيو يا ټلويزيون په ويندويانو پيژني .
همدارنګه که په ټوله پښتونخوا کې يو پروګرام خپريږي. تاسې يې فرض کړی چې دکرونډې په اړه دی او ددې پروګرام چلوونکی په سوچه خوستئ ژبه خبرې وکړې يادځندراڼو ياد تنيو يا نورو ياهم دبل ولايت يابلې لهجې نو په ننګرهار کې يوبزرګر به يې واوري خو فکر کوم چې حتماً به يوڅه ووايي چې داګوره کومه پښتو غږوې زه خو پرې نه پوهيږم همداسې که دهمدغه بزګر په لهجه په تنيو کې خپرونې وکړې...

### ۳ –له اضافي غږونو او جملو پرته خبرې:

زموږ عادت دی کله چې خبرې کوو او په يو سم ويوکي کې فکر کوو نو د (آ ) (اِ ) (اوم ) او ... په ځير غږونه باسو . زياتره هم دغوندلې په پيل يا منځ کې د (نو ) يانورو په ځير جملې کاروو . چې دخبرو کولو له موضوع سره هيڅ اړيکه هم نه لري. او پايله يې هم داوريدونکي ستړي کيدل دي. او داسې ښودنه کوي چې ويانند دخبرو لپاره چمتووالی نلري ياهم په وينا مسلط ندی او زياتره دوخت تيرول دي چې داچاره به لامل شي چې ډير ژر خپل اوريدونکي له لاسه ورکړئ.
په تيره بيا چې عادت مووي ځينې ورته ويوکي سره د او په وسيله وتړو او تکراري تکراري يې ووايو . که ويانند کراري او سستې خبرې وکړي او دجملو پای هم همداسې پريږدي خو نو څه يې کوي هغه خوبه نو له بد هم بدترشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا پـه یـاد ولـرئ ، څـه پـه راډیـو کـې څـه پـه تلویزیـون کـې څـه پـه اداره او دکارپـه ځـای کـې فصیحې روانې او له هه هو پرته خبرې وکړئ ترڅو مو خبرې اغیزمنې او تاسې هم ددرناوي وړ ووئ.

### ۴-له ساه کښلو څخه سمه ګټه اخیستنه:

پوهیږئ چې هره دمه او ساه کښل دوې مرحلې لري: یو ساه اخیستنه بله ساورکول. تاسې چې کله هوا اخلئ نشی کولای خبرې وکړئ. ستاسې خبرې د ساایستلو پـه وخت کـې دي یعنې کله چې تاسې ساوباسئ.
تاسې باید پـه خپله ساه ایستنه دومره مسلط وئ چې وکولای شی لـه خپلې ساه ایستنې څخه زیاته اندازه استفاده وکړئ. داکار په ډیر تمرین سره شونی دی.
دا تمرینونه کولای شی په کتابونو او نورو لیکلو کې ومومی چې دلته زه نسم کولای دومره مثالونه درته راټول کړم چې تاسې پرې تکیه وکړئ نو تاسې ډیرې مطالعې ته اړیاست.
خو تاسې له موږ سره لاندې جملې هم لولئ:
داجمله پوه یوه ساه ولولئ:

: لومړنۍ جمله باید لنډه او په زړه پورې وي ترڅو اوریدونکی یې پاتې برخه پـه ځیرتیـا او دقت سره واوري.'

داخل جمله لړاوږدوو:

البته دا چاره ستاسو پـه سلیقې او ذوق پـورې اړونـدیږي ممکنـه ده دغـه لنډه جملـه یـوه هیجانی پوښتنه وي اویا داسې څه وویل شي چې اوریدونکی شک او فکـر کـولـو تـه اړ کړي
'

[2] ډاکټر عیسی ستانکزی: د راډیویي پروګرامونو له کتاب څخه
[2] دراډیویي پروګرامونو کتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا

که ستاسو په خیرې موسکا خپره وي ستاسو د آواز دوستانه او مینه ناک لحن به له ورایه جوت وي او دا به یو برغولی وي چې ستاسو غلطۍ پټې کړي …

تاسې باید د هرډول لیکنې لوستلو ته چمتو وئ ، د سا غوڅونکو ، اوږدو جملو ، غوڅو غوڅو جملو او داسې نورو ته .البته فکر مو وي چې کله کله متنونه په اوږدو عبارتونو سربېره سخت ویوکې هم لري. او ددې ټولو سره سره باید ستاسې د ساه او از څوک وانه وري ، په ټول کې ویلی شو چې باید په خپله ساه په بشپړه توګه واکمن وئ.
او س هڅه وکړئ چې دا لاندې مطلب په لوړ آواز ووایئ او هڅه وکړئ چې په هره ساه سره ډیر ویوکي ولولئ خو روښانه او سلیس. دا کار ستاسې له تنفس سره مرسته کوي. تاسې کولای شئ هر ځل خپل غږ ثبت کړئ او ځلونه ځلونه یې واورئ او خپلې تیروتنې سمې کړئ.

ورمې اوښکې پاکولې او ددروازې ترخنګ یې غوږ نیولی وو ، بېرته شاته روانه شوه او ټیکری یې لیرې کړ وېښتان یې سم کړل ، او دغولي په منځ کې اوږده وغځېده له مخ ته یې دواړه لاسونه لپه ونیول ، په ژړا یې له ځانه سره ویل :
دا اکبر څه دشرم لوښی دی ، کاشکی زما سم وروروای ، کاشکي یو ځل مې پلار ته راغلی وای او مینه یې ورکړې وای دپلار همدا یو ارمان دی چې یو ځل اکبر ووینې ، او ورته وژاړي … ۴

دا د کیسې یوه برخه ده ، کله چې تاسې بل ډول مطلب ثبت کوئ ، بیا اړیاست د تورو په ادا کې بل ډول شئ:
مثلاً داولولئ او ثبت یې کړئ:

انسانانو له ورانـدې ښځـه کوښـښ کـاوه او تلوسـه یـې درلـوده چـې دځمکـې اونورو مخلوقاتو په اړه وپوهیږي ، دهمـدې مـوخې لپاره یـې لـه ډېرورانـدې ښځـه پـه خیرنو او موندونو لاس پورې کړیدی چې دډیرخه په موندلو بریالي شوي هم دي ، تـردې چې نن دسیارو په موندلو او په هغه کې دژوندکولو په فکرکې دي ، هو اته خپل مالوماتي توکي

---

[4] دعبدالله الهام جمالزي د هندي خالونه لنډوکیسو له ټولګې دمسا پر کیسې یوه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

استوي او د ځمکې مالومات راټول وي. خو دا چې د خيړنو په لمړيو کې هم پوهانو او ستورپيژاندو داسې وسيلې درلودې کنه؟، کوم چې پوهان او ستورپيژندونکي نن ورځ ترې ګټه اخلي؟ سړئ له حيرانئ سره مخ کيږي.
تالس د پخواني يونان لوی ستوري پيژندونکی د لمرنيوني (کسوف) له يوې پيښې د مېلاد څخه ۵۸۵ کاله وړاندې وړاندوينه کړې وه، چې دا موندنه د تلسکوپ له موندني تقريباً د ۲۰۰۰ کاله وړاندې خبره وه.
خو پخوانو څيړونکو د تلسکوپ په ځای نورو سايل د لمر، ستورو او سيارو د کچې او اندازې دا خيستلو لپاره درلودې.
همدا رنګه لمړنی کس چې له مېلاد څخه ۲۶۰ کاله وړاندې يې د لمر په چورليځ د ځمکې د ګرځيدلو خبره کړې وه يوناني ستوری پيژندونکي (آريستارکوس aristarchus) وو، خو د هغه وخت زياترو خلکو باور نشو کولای چې ځمکه به هم خوځښت لري ترڅو ۲۰۰۰ کاله وروسته په ۱۷۲۸ کال مالومه شوه چې هغه بيښتيا ويلي وو. جيمز براډلي (James Bradley) انګليسي ستوري پيژندونکي د يو لوی تلسکوپ په وسيله جوته کړه چې ستوري ډير کرار خوځښت لري ځکه نو ځمکه هم په خوځښت کې ده او د لمر په چورليځ چورليږي.
همدا رنګه د ځمکې د لويوالي په اړه خلکو رنګارنګ فکرونه کول له مېلاد څخه ۲۴۰ کاله وړاندې يوناني ستوري پيژندونکي (آراتوزتنس) د ځمکې د چاپېر په دقيقه محاسبه کار کولو، چې په هغه وخت کې هيچا هم دا فکر نه کولو چې ګواکې ځمکه به دومره ارته وي ...

خو دا څيزونه يوا ځې هغه د چا خبره سخت توکي يعني ادبيات يې کمزوي دي تاسې د تکړه ليکوالو متنونه، سخت، ادبي، سياسی او نور متنونه پيدا کړئ او پرې تمرين وکړئ دا څيزونه کم دي او تاسې نه شئ کولای چې يوا ځې په همدې تکيه او بسنه وکړئ تاسې پراخې مطالعې وکړئ، او له رنګارنګ ليکنو سره ځان آشنا کړئ.

## ۵- د غږ آهنګ:

---

د عبدالله الهام جمالزي د فضايي موندنو له راټولو شوو مطالبو څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر کتاب چې مو زړه غواړي ولولئ ، هرډول تمرین چې اړیاست ترسره کړئ. په ورځ کې لس یا سل ځله خپل غږ ثبت کړئ او وایې ورئ. هرڅومره چې زړه مو غواړي کار وکړئ. د ویندویۍ لپاره باید ستاسې غږ خوښ کړ شوی وي. تاسې د اړې د ګر ګر په شان څرنګه یو متن لوستلئ شئ ؟ یا به څرنګه د متن په اړه خبرې وکړئ ؟ تاسې څرنګه په هغه غږ چې لکه د یو نامنظم ماشین په څیر دئ په چا کې نفوذ کولائ شئ ؟ یو اځې یو تود او دښه اهنګ لرونکی غږ کولای شي په اوریدونکي کې نفوذ وکړي.
موږ اوس هم په رادیو او تلویزیون کې ډیر داسې ویندویان لرو چې ډیر بد غږ لري خو اوس هم هغه دي پروګرامونه وړاندې کوي. خو تاسې باید خپل غږ وروزئ او وېې ازمویئ.
زمري او پړانګان ، خرس او مار ، کوترې او خره روزي او هغه هڅوي ترڅو حیرانوونکي حرکات وړاندې کړي. ډیر خلک په زیات تمرین سره داسې حرکات ترسره کوي چې شادي یې هم نشي کولای.
موږ ک وروزي او په راکټ کې یې هوا ته استوي ، سپی روزي چې څرنګه خپل نوم ولیکي او یا پیانو وغږوي او ... موږ څرنګه پدې ټولو دباور سره سره نشو کولای چې په خپل غږ کې ښه والی راولو یا خپلې اشتباه ګانې لیرې کړو.
ګرانو دوستانو : خپل غږ وروزئ. او دخپل غږ په مټ خپل اوریدونکي بلې نړۍ ته یوسئ دا کار ډیر لوی کار دی او ډیر ښکلی.
ښه فکر وکړئ پښتو څومره ښکلې کلمې لري څورمه درنه او خوږه ژبه ده ، دا هم را سره منئ بیانو ولې هڅه نه کوئ چې ویندویي یې هم هماغه ډول خوږه او سلیسه وکړئ ؟
او بالاخره باید ترټولو ښه ویاند واوسئ.

## ۶ – د غږ حالت:

مایوه ویانده میرمن پیژندله چې بې له مبالغې یې په رادیوګانو او تلویزیونونو کې ترټولو ښه او ښکلی غږ درلود ، خو کله چې به مې یې غږ اوریده داسې احساس به مې کاوه چې ددې میرمنې په سینه دټولې دنیا غمونه پراته دي. دهغې ښکلي غږ یو قسم غمجن حالت درلود چې یوازې د غمجنو متنونو سره لګیده.
هغې به عاشقانه غزلونه ، مرثیې او غمجنې کیسې په جادویې توګه لوستې خو هیڅکله یې هم نه شو کولای خبرونه یا یو کمډي مطلب یا طنز په اغیزمنه توګه ولولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه هم داسې ویاندان وو چې غږونه یې تردې برېده کمېدې ته برابروو چې که مو د ننګیار ناآشنا کوم طنز یا نورو لیکوالو کومه خندنئ لیکنه ورکوله هرڅومره چې یې لوستلای تاسې به یې د بیا اوریدلو تمه کولای خو که د ورته یوه مرثیه ورکولای او هغوی لوستلای نو په هغه وخت کې به زه وایم چې خپله مړي هم ورته خپله خندا نشو قابو کولای.
ستاسې غږ باید د ښه آهنګ ترڅنګ له هرډول ځانګري حالت څخه پاک وي. ستاسې غږ باید داسې چمتو وي چې په هره بڼه چې لازمه وي په هر پروګرام او هر رول کې چې وئ نو سم او مناسب حالت ورکړئ.

## ۷- د ویلو په چټکوالي (سرعت) کې تغیر:

تاسې چې کله دیو متن په لوستلو بوخت یاست، ددې لپاره چې اوریدونکی زیات ځانته راکاږئ او هرڅومره یې زیات په ذهن په کې نفوذ وکړئ او دلیکوال پیغام ترټولو په سمه بڼه وررورسوئ باید لکه یو بالرین هسې عمل وکړئ.
بالرین پخپله ځانګړې محدوده کې کله په خپله شاوخوا څرخي، کله منډې وهي، کله درېږي، کله هوا ته پورته کیږي او په همداسې حالاتو کې خپل هنرونه نندارې ته ږدي چې په ټول کې ښکلې او په زړه پورې ننداره وړاندې کوي.
حیرانیږئ مه، زه نه وایم چې تاسې د متن دلوستلو په وخت هوا ته پورته شئ یا په خپل شاو خوا وڅرخیږئ یا هم خپلې پښې تر اوږه واړوئ تاسې د خوځښت په ځای ویوکئ او غونډله لرئ او د خپل اوریدونکي د راکاږلو لپاره اړیاست چې کله یې وځغلوئ کله یې کرار کړئ کله یې له معمولې نه هم کرار ولولئ.
تاسې په خپل ورځني ژوند کې په طبیعي ډول دا موضوع رعایتوئ. کله چې غوسه وئ او دعوا کوئ په چټکئ سره خبري کوئ او په لوړ آواز غږیږئ او کله چې غواړئ یو ماشوم ته نصیحت وکړئ نو په شمیر خبري کوئ او په آرامه توکه...
لاندې عبارت ژر ژر او یوډول ولولئ:
کله چې له دغه پیاوړي ویاند څخه پوښتنه وشوه چې د ویاند مهمه دنده څه ده؟ ځواب یې ورکړ: اوریدونکي ته د لیکوال د افکارو په ښه توګه لیږدونه.
اوس نوموړی عبارت بیا ځلي ولولئ خو وروستی غونډله آرامه او په شمیر بیان کړئ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې له دغه پیاوړي ویاند څخه پوښتنه وشوه چې د ویاند مهمه دنده څه ده ؟ ځواب یې ورکړ: اوریدونکي ته د لیکوال د افکارو په ښه توګه لیږدونه.
اوس فکر وکړئ چې کوم ځل ستاسې لپاره قانع کوونکی وو .

تاسې دخبرو په چټکوالي کې دتغیر په وسیله چې دا هم په خپله یو ډول ټینګار دی کولای شئ مهم ټکي پیاوړي وښایاست او د اوریدونکي په ذهن کې یې ښه ځای په ځای کړای شئ او همدا خبره ده چې ستاسې د دندې یوه برخه یعني په ښه توګه ترا وریدونکي پورې د لیکوال دافکارو وروسول به مو ادا کړې وي.
یادونه کوم چې په په مهم غونډلو او ویوکو ټینګار یو هم په خپله د سرعت تغیر دی.
دریتم دا تغیر د فیلم په موسیقۍ کې هم شته دی ، تاسې یوه د ښار او تیښتې صحنه او بله د سمندر په غاړه د یوې غمجنې جینۍ دقدم وهلو صحنې په یاد کړئ.

## اتم:
## دغږلوړول او ټیټول:

دغږلوړول او ټیټول بې له شکه ستاسې په غږ کې اغیز لري. تاسې ټول متنونه او ټول شعرونه هسې نه شئ لوستلای لکه یوه ګاډئ چې په هموار سړک په داسې حال کې چې ګاډیوان یې هم خوب وړی وي په یوډول ولولئ. هماغه ډول چې په ځینوویوکو او غونډلو ټینګار پکار دی ، دغږ تغیر هم له شک پرته اړین دی .
ستاسو غږ باید د اوریدونکي په وجود کې اغیز وکړي. اوریدونکی باید قدم په قدم په تاسې پسې لاړ شي. په متن کې دموجودو خندګانو سره وخاندي او په خپګانونو یې خپه سي . ستاسې له متن او لوستونکي مضمون سره باید اوږه په اوږه روان وي او هرڅه چې ستاسې په متن کې تیریږي هغه هم حس کړي.
دا ستاسې دنده ده چې لکه یو هنرمند بې روحه کلماتو ته روح وبخښئ او هغه په ژوندئ توګه د اوریدونکي د غوږونو له لارې تر هغوی وروسوئ.
راځئ بیا هم له خپل ټیپ څخه کار واخلئ دا لاندې غونډله په یوډول ولولئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې په انتظار چې څوک ورپرانیزي او ماله دې بلاوژغوري دوره ترڅنګ مې سترګې کلکې پټې نیولې وې. چې ناڅاپه ورد کوڅې د شر او شور په غږونو پرانستل شو او سترګې مې وغړولې چې نه هم بلاوه او نه هم د سپینو جامو اروا .[6]

نه ، نه ټایپ مه بندوه ، داخل همدا غونډله راواخله او داخل یې داسې ولوله چې هغه لمړئ برخه یې په ویریدلي غږ ولوله او دوهمه برخه داسې ولوله لکه چې ته هم له هماغسې وخت سره مخ شوی یې ، یوځل ویریدلی یې او بیاد نجات میندلئ دی.
تاسې په دې برخه کې ډیرې کیسې ولولئ ډیربیلابیل متنونه ولولئ ترڅو بریالي شئ چې د اوریدونکي احساسات هم خپل کړئ ، پدې وتوانیږئ هغه څه چې تاسې وایاست هغه اوریدونکی هم حس کړي ترڅو په ښه توګه دلیکوال لیکلي تراوریدونکي پورې ورسولای سئ.

نهم:
## له هرې مهمې خبرې وروسته ځنډ کول:

کله چې غواړئ یوه مهمه غونډله یا عبارت ولولئ ، او ددې لپاره چې لمړئ جمله مو له راتلونکې جملې سره ونه نښلي لږ ځنډ وکړئ.
خپل اوریدونکی وپوهوئ چې غواړئ یوه مهمه جمله ووایاست ، اوریدونکی داسې چمتو کړئ او داسې یې لیوال کړئ چې پخوانئ خبره یې په ذهن کې پاتې ده او چمتو دی چې ستاسې راتلونکې جمله هم په ډیره لیوالتیا واوري او په ذهن کې یې ښه پاتې شي.
همدارنګه کله چې مو خپله مهمه خبره وکړه نو بیا لږ شانته ځنډ وکړئ ترڅو مو خپلې مهمې جملې ته چې غوښتل مو بیان یې کړئ بشپړه خپلواکي مو ورکړې وي او دافرصت به داهم وکولای شي چې هغه جملې او خبرې یې ټولې په ښه توګه په ذهن کې پاتې شي ، او پدې به هم وپوهیږي چې ستاسې دا خبره یعنې ستاسې هغه مهمه خبره چې غوښتل مو په ښه توګه یې وروسوئ جلا وه او دا مخکې وروسته ځنډ هم د همدې جملې لپاره وو ، پداسې حال کې چې هرې خبرې مو شاید ځانګړې معنی او موخه درلوده.

---

[6] عبدالله الهام هندي خالونه لنډې کیسې ټولګه د پیریان د لنډې کیسې یوه برخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مثلاً تاسې غواړئ چې خپلو هیوادوالو ته یوه مهمه خبره وکړئ او مهم مطلب وړاندې کړئ نو داسې پیل وکړئ:
ګرانو هیوادوالو !...
دلته لږ ځنډ وکړئ ترڅو اوریدونکی مو خبرو ته تلوسه پیدا کړي. دوام ورکړئ:
نن زموږ په تاریخ کې یوه له ویاړونو ډکه ورځ ده...
لدې ځنډ سره اوریدونکی نور هم لیواله کیږي او نوره یې هم ستاسې دراتلونکو خبرو لپاره تنده او تلوسه زیاتیږي.
نن هغه ورځ ده چې زموږ هغه پلرونو او نیکونو چې نن یې هم زموږ په رګونو کې وینې بهیږي دهغوی وینې په جوش راغلي دي...
تاسې نور اړنه یاست چې دهرې جملې په اول او آخر کې بیا بیا ځنډونه وکړئ بلکې په خپله پوهیږئ چې نور نو باید مطلب ته په کومه لهجه دوام ورکړم او بې له ځنډه خپلې راتلونکې خبرې پسې وغزوئ.
پام مو وي ځینې وخت چې دکومې ملي ورځې په اړه خبرې کوئ یاهم کومه مهمه مسله وي او تاسې یې په اړه راپور وړاندې کوئ یاهم مقدمه لولئ چې خبرې درنه په چیغو بدلې نشي اوریدونکئ له ویرې خپله راډیو بنده نه کړي داچاره پخوا زیاته وه او اوس یوائې په ملي راډیو ټلویزیون کې دوام لري چې هغه داړتیا په خاطر ده.
په هرحال دا جهادي راډیوګانو او هغه کسانو چې غوښتل به یې دخلکو له احساساتو کار واخلي هغوی به په راډیوګانو کې چیغې وهلو ته مخه کړه اوس هم زه په یوه راډیو کې یو ویاند پیژنم چې کله به زه ورسره ستوډیو ته لاړم نوزه به یې له قوارې څخه ویریدلم داسې به یې له دې جملو سره پهلواني کوله.
زموږ په ملي راډیو ټلویزیون کې ځینې پخواني ویندویان شته چې په دې چاره کې ډیر وتلي دي او کولای شي هان په رګونو کې وینې په ځوښ راولي چې دا ډیر لوی هنر دی ، خو باید پام وکړو یوځل بیا یادونه کوم چې خبرې رانه چیغې نشي او خپل اوریدونکی ونه ویروو.
دالاندې شعر ولولئ چې تاسې یې څرنګه لولئ:
البته د استاد ناشناس دویلو طرز پریږدئ هغه له یاده وباسئ داسې حس کړئ لکه چې د خپل اولسمشر او نورو وطنوالو په وړاندې له ستیج څخه دراډیو اوریدونکو ته وینا کوئ:
زماقندهاره !... دزمرو وطنه
زمادسرکشو پشتنو وطنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځومره ياغي يې !... صدقه د سمه
زما د سرکشو توريالو وطنه.

همداسې جملې او همداسې مطالب او همداسې شعرونه راټول کړئ او بيا د رسره ټيپ هم کيږدئ هله يې ځوځوځله ثبت او واورئ د هرځل په نسبت بل په احساساتي او ځنډ مراعات کړئ چې ځرنګه کيږي.

## د غږ متانت:

خپله به مو هم ډېر خلک ليدلي وي ، ځيني خلک دي ډيرې ژر ژر خبرې کوي ، حتی شونډې يې سره نه شئ بيلولای چې اوس يې شونډې وتړل سوې که پرانستل سوې. ځينې خلک به مو ليدلي وي اوږدې اوږدې خبرې کوي او هرې بلې خبرې ته به يې انتظار باسئ.
دلته يو خه غواړم وو ايم هغه دا چې يوه ورځ يوه غونډه وه ډير خبريالان راغلي وو ، يو چارواکي خبرې کولې ډيرې آرامې خبرې يې کولې له هرې خبرې وروسته به يې يوه دمه کوله بيا به يې بله خبره کوله. په پای کې ترې د غونډې ويانډ مننه وکړه ويل يې ډيره مننه چې خپلې عالمانه او ګټورې خبرې مو ګډونوالو ته واورولې ، زما د څنګ خبريال سره ونبوريده ماته په غوږ شو ويل يې له موږ څخه مننه چې دا درې درې متره خبرو ته مو يې غوږ ونيولو ، يو عالم بايد په متانت سره خبرې وکړي ترڅو د درک وړ وي.
تاسې هم بايد که کار مووينديي هم نه وي بايد متانت ولرئ ، جملې او عبارتونه ستاسې په واک کې دي کولای سئ لکه توپ هسې يې پورته پورته کړئ او چټک چټک پرې تير سئ کولای سئ آرامې يې ولولئ ډيرې آرامې يې ولولئ او کولای شئ چې په متانت سره يې په مناسبه توګه ولولئ او ښکلې لهجه او آهنګ ورکړئ .
تاسې ولې ديومتن د ژر ژر لوستلو لپاره بيړه کوئ ؟ او يا هم د ځلور بيته شعر لپاره دومره پس پس کوئ خپل کلام ته مو شخيصت او مقام وبخښئ ، پريږدئ چې ستاسې خبرې د اوريدونکي تحسين او پام ځانته راوګرځوي.
هماغه ډول چې خپل زوی يا خپل کشر ورور مو په پام کې وي چې دروند خوی ولري او ډيره مينه ناک وي هماغه راز مو خپل غږ ته هم پام وکړئ او ښه يې نازوئ. ستاسې غږ ستاسې د شخصيت او بلد تيا ښودنه کوي. خلک هم د همدې غږ په وسيله پيژني او که هغه د چاخبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروپیشنل ویاند وئ نو ژوند به مو دهمدې ویندویۍ په وسیله تیریږي ، نوولې یې باید ونه روزئ.
پخوا یوه ورځ په کور کې ناست وم راډیو مې نیولې وه ، ویاند د کاروان صیب یو ډیر ښه شعر غوره کړئ وو ، زه هغه وخت په لیسه کې وم نه په ویندویۍ پوهیدم او نه هغه وخت ددې ځیزونو وخت وو . شعر ډیر ښکلی شعر وو ، خو کله چې یې لمړئ فرد ختم شو نو ویاند په پس پس پیل وکړ راتلونکی بیت یې ددې لپاره چې بیا پکې تیروتنه ونه کړي هغه یې یو ځل له ځانه سره ولوست خو زه ښه پرې پوه شوم او راتلونکي بیت اوریدلو ته مې یې نوره لیوالتیا نه درلوده خو کله چې یې په بیت لوستلو پیل وکړ باور وکړئ چې له ډیرې غوسې مې راډیو بنده کړه ، ځکه کوم منظور چې د شاعر وو هغه یې یووړ بلې خواته سره ګډوډ یې کړ له بلې خوا یې غږ داسې بې متانته او بې خوږو وو چې تا به ویل په کومه کوځه کې ولاړ دی او له ځانه سره هغه د چاخبره بابولالې وایي.
که داځینې سپارښتنې مو په نظر کې وي او له خپل غږ سره هم ډیر کوښښ وکړئ ویې روزئ نو د خپل غږ له متانت سره به مو مرسته کړې وي.
خو ... ریښتیا مطالعه او تمرین هیڅکله له یاده مه باسئ.
او په پای کې به یوه بله یادونه هم وکړم هغه دا چې ګورئ پام مو وي اوریدونکی یو اځې په دوه وختونو کې غواړي چې جمله بیا واوري یو دا چې په مفهوم پوه نشي بل دا چې خبره ډیره پرې خوږه ولګي.
نور خپله پوهیږې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

# دریمه برخه:

## دمتنونو ډلبندي

ټول متنونه چې له راډیو یا ټلویزیون څخه خپرېږي ، باید یواځې یو ویاند ونه لولي ښایي ځینې داسې متنونه وي چې که ښځینه ویانده یې لولي داوریدونکي یا لیدونکي خوښ نشي یاهم داسې متنونه وي چې که نارینه یې لولي ښایي له سره هغه د چاخبره شرم وي.
پخوا هم وویل شول ځینې متنونه لکه خندني ، ټراجیډي ، سیاسي ، ټولنیز او یانور هریوځانګړې لهجه او دویلو طرز ته اړتیا لري. چې په خواشینۍ سره به ووایو زموږ په راډیوګانو او ټلویزیونونو کې بس ټول متنونه یوکس یا یو ویاند یاویانده لولي او توپیر ورته نه لري.
خو دې ټکي ته باید پروډیوسران او جوړوونکي ډیر ځیر وي چې ښایي دداسې بې غورۍ پایله سخته وي او اوریدونکي یالیدونکي له لاسه ورکړي.
ایرانی لیکوال حسن شیدا متنونه په درې ډوله ویشي:
۱ نارینه متنونه
۲ ښځینه متنونه
۳ خنثی متنونه
خو کېدای شي پدې درې ډولونو ځینې نور ډولونه لکه ماشومانه او ګډ متنونه هم زیات شي چې ددغه متنونو په نظر کې نیول هم ډیر اړین او زموږ په راډیو ټلویزیون کې ورته له سره پام نه کیږي.
ځینې شعرونه شته چې سړی فکر کوي چې یواځې یې له اکبر ایازي[7] څخه واوري نو خوند به ترې اخلي لکه دکاروان ، جهاني او یانورو تکړه شاعرانو شعرونه ، خو ځینې وخت که هماغه شعر ښځینه ویاندې ته ورکړل شي ښایي له هغه هم ډیرخوند واخلو .

[7] دافغانستان د راډیوټلویزیون تکړه او وتلی ویاند چې اوس په آزادی راډیوکې کار کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کاروان صیب هماغه شعر چې درانه ایازي صیب ویلی دی (هغه دنګه جینۍ ) که ښځینه ویانده یې ولولي ښایي پرې وهم خاندو مګرځینې شعرونه که بیا نارینه ویاند وو ایې هم همداسې ، ځکه یو خو له سره نارینه او ښځینه احساسات توپیر لري بل غږ له هرڅه زیات دشعر په اغیز کې رول لوبوي.

په نثر کې هم باید په بشپړه توګه دا څیزونه مراعات شي ، یوازې شعر هم شرط ندی ،کله کله زموږ په راډیو ټلویزیون کې داسې هم شوي دي چې ښځې ته هیڅ ونډه نه ده ورکړل شوې او حتی په هغه پروګرامونو کې چې دښځینه وو لپاره خپریږي هم نارینه ویندویې کوي چې دا دپروګرام په اغیز کې کمی راولي.

یاهم ځینې وخت داسې شي لکه د آزادۍ راډیو یو پروګرام چې نه پوهیږم اوس به خپریږي کنه (دستورو سیند ) واقعاً ښه پروګرام وو ، ډیرو درنو او تکړه خویندو چلاوه ، واقعاً ښه شعرونه یې ټاکل او ښکلي به یې لوستل ، خو کله کله به داسې شعرونه پکې خپاره شول چې نارینه ویاند ته به یې اړتیا درلوده ، خو دهغوی ډیرو هڅو او ښه نیت پدې پرده اچولې وه خو باید په راتلونکي کې دغه څیزونو ته ډیر پام وشي.

دنثر برخه هم داسې ده ځینې متنونه شته چې باید ښځینه ویانده یې ولولي او د نارینه په ویاندۍ سره خپل خوند له لاسه ورکوي ،یاهم سرچپه.

دماشومانو کوم پروګرامونه چې دي باید ویاند دماشومانو په ژبه خبرې وکړي دماشومانو د احساساتو په ژبه خبرې وکړي.

که څه هم تراوسه زموږ په ټلویزیونونو او راډیوګانو کې دماشومانو لپاره پروګرامونه کم دي خو کوم چې شته هم دي د ویندویې کیفیت یې کمزوری دی ، د دغه پروګرامونو ویندویان باید داسې خبرې وکړي لکه دماشومان نازک او خواږه احساسات ، لکه دهغوی په ژبه د ببګا کیسې.

خو زموږ ویندویان داسې خبرې ورته کوي ته به وایې چې ښه لوی لوی ګمراهان یې پروګرام ګوري او دوی ورته لارښونه کوي ، کله هم په تیزۍ خبرې کوي کله یې هغه موسکند لحن له یاده وتلی وي کله هم پیچلي کلمات کاروي. چې ماشومان ښایي په هغه کلماتو له سره ونه پوهیږي یابه هم له مور او پلار نه مرسته غواړي.

یوه ورځ دسلام وطندار ه پروګرام خپریده ، دماشومانو لپاره وو ، زما دیو ملګري کوچنی زوی هم ورته ناست وو ، ښه ورته ځیر وو ، هره خبره یې دزړه په غوږونو اوریده ، په راډیو کې دماشومانو په اړه خبرې کیدې ، خوکله به چې ماشوم ټنډه تروه کړه (غوسه به ورغله )

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو زه به راډيو ته ځير شوم وياند به چې کله لږ سخته کلمه وکاروله هغه ته به غوسه ورغله او کله به چې وياند وويل چې ګلونو ماشومانو يا... نو ماشوم به موسک شو.
همدارنګه څوکسيز متنونه ځيني متنونه دي چې څوکسان يې لوستلای شي، مثلاً د کيسو غوندې متنونه چې راوي هم پکې وي او د کيسو يو يادوه کرکټرونه هم.
ياهم کومه ژباړه وي لکه ګردي ميزونه چې بايد بيلابيل غږونه پکې وي. ياهم نور داسې پروګرامونه چې د څوکسانو د خولې ويلې خيزونه پکې لوستل کيږي.
خنثی متنونه هم ډير دي ځيني داسې متنونه شته چې که يې نارينه ولولي او که ښځينه په اغيز کې يې توپير نه راځي هماغه يو قسم اغيز کوي چې پدې ډول متنونو کې بيا د پروګرامونو جوړونکي اړندي چې ښځينه او نارينه ويندويان دواړه پيدا کړي.

## دغږ تناسب:

په هرډول متن کې د غږ تناسب ته اړتيا شته، که تاسې نارينه متن لولئ که ښځينه، ماشومانه ياهم ټوليز نو بايد د خپل غږ تناسب مو په پام کې وي.
دې ته مو بايد پام وي چې ستاسې غږ بايد له پروګرام سره مناسب وي، ځيني وختونه لکه په ځينو ډرامو کې تاسې کولای شی غږ نری يا غټ کړی خو کله چې سياسی يا اقتصادي متن لولی خرنګه کولای شئ غږ بدل کړئ.
داسې هم مه انګيرئ چې تاسې دومره هنرمند ياستئ چې په يو پروګرام کې ددومره ستر کار تر وودِه ووتلا ی شئ.
کيدای شي تاسې په څو بيلابيلو پروګرامونو کې د کارپوه په توګه نظر ورکړای شئ، نقد وکړئ مګر نشئ کولای په ټولو پروګرامونو کې يو ډول ويندويي وکړائ شئ.
او بالاخره دا چې خپل ځای او خپل غږ وساتئ داسې مه کوی چې کله اوريدونکی يا ليدونکی وو ايي: فلانی ښه وياند دی خو کاشکي چې ځان يې نه وای هرکاره کړی.
چې دلته هماغه ټکو ته دقت پکار دی چې بايد ښځينه او نارينه متنونه بيل او په خپل ځای ولوستل شي، ماشومانه متنونه په خپل ځای، خپله لهجه، لحن، طرز او خپله چټکئ سره ولوستل شي او ټوليز هم په خپل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه لیږد :

که څه هم پدې اړه پخوا بحث وشو چې تاسې باید په هغه کچه چې اړینه ده دلیکوال مطلب تراوریدونکي یا لوستونکي پورې ورسوئ ، خو دلته یو څو ټکي زیاتول غواړم.
په هرپروګرام یاهرهغه څه کې چې تاسې یې داوریدونکي یا لوستونکي په وړاندې ږدئ څو کسانو کار کړئ او زیار یې ایستلی دی ، څېړونکي ، لیکوال ، ایډېټر پروډیسر ، کمره مین او یاهم تخنیکرانو او نورو کسانو خو اوریدونکی یا لیدونکی یواځې تاسې پیژني هغه خبر ندی چې ددغه پروګرام ، طنز ، خبر ... دمتن لپاره چاڅېړنه کړې ده چا لیکلی دی چا ایډیټ کړی دی ؟ هغه یواځې پوهیږي چې داپروګرام فلاني وړاندې کړ فلانئ راډیو فلاني ټلویزیون وړاندې کړ ، خو تاسې باید په متن دومره تسلط ولرئ او دومره ښه پروګرام وړاندې کړئ چې اوریدونکی فکر وکړي چې تاسې خپله دمتن څېړونکی هم یاست لیکونکی او نور ټول تاسې خپله یاست.
کله چې څوک یوښکلی ګل ګوري نو وايي چې به به عجب ښه ګل دی ؟ نه وايي چې عجبه ښه خاوره ده ؟ عجب ښه باغوان دی ؟ عجب ښه لمر دی ؟ عجبې ښې اوبه دي ؟ او ... تاسې هم هڅه وکړئ چې اوریدونکی یا کتونکی ووايي چې عجب ښه پروګرام دی او تاسې باید وځلیږئ.
بې شکه تاسې یاست چې د څېړونکي ، لیکوال ، ایډیټر او نورو ابرو ساتئ او داټول په ډیر تمرین او مطالعه سره شوني دي ، تاسې چې کله کوم پروګرام وړاندې کوئ وړاندې باید دهغه له لیکوال او پروډیوسر سره خبرې وکړئ دپروګرام په اړه کافي معلومات ترلاسه کړئ
.
تاسې چې کله یو خبر لولئ یا کومه سیاسی پیښه یاکوم بل پروګرام وړاندې کوئ اوریدونکی باید فکر وکړي چې ګواکې خپله تاسې تللي یاست هغه پېښه مو په خپلو سترګو لیدلې ده (تاسې باید خبر ورکړئ ، نه دا چې یواځې خبر ولولئ ) .
کله چې یو خبر لولئ باید داسې یې ولولئ لکه چې تاسې په خپلو سترګو پېښه له نږدې لیدلې ده ، څیرلې موده او غور مو پرې کړئ بیا یې له اوریدونکو سره شریکوئ ، که کومه سیاسي پیښه یا تبصره لولئ باید داسې یې ولولئ لکه یو ښه کارپوه چې خبرې کوي.
همدارنګه خندني او ټراټیجیډي متنونه ، تاسې که له طنز سره پوره بلد نه وئ ، یا یې په اړه معلومات ونه لرئ یامو چېرته نه وي لوستي ښايي تاسې په هغې کې ناکام شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که تاسې له طنز سره نه وئ آشنا ، دهغه له نازکو ټکو سره له خندنيو کلمو سره او پـدې برخه کـې مـو تمـرنين نـه وي درلـودلئ نـو وبـه نـشئ کـولای څرنګـه چـې بايـده ده هغـه ډول بـه تراوريدونکي پورې مطلب ورسوئ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

# څلورمه برخه :

## ويندويي په ټلويزيون کې:

تاسې به فکر کوئ چې په ټلويزيون کې ويندويي ستونزمنه ده ، خو نه داسې نه ده په تيره بيا اوس چې امکانات زيات شوي دي ، که څه هم چې د تصوير د ثبت ، د حرکاتو د کنټرول ، د خيرې د حالت او د کمرو د ځای په ځای کيدلو او نورو لاملونو له کبله په ټلويزيون کې د پروګرام ترسره کول يو څه ګران دي خو داهم بايد له ياده ونه باسو چې د ټلويزيون کتونکي سربيره پردې چې غوږونه يې کار کوي سترګې يې هم کار کوي ، په همدې خاطر ستاسو د غږ تغير ، د کاغذ کړپ کړوپ او حتی ستاسې د ټوخي غږ کېدای شي د هغه پام جلب نکړي په داسې حال کې چې د راډيو د اوريدونکي ټول پام په غوږ کې تاسې ته متوجه وي.
په ټلويزني پروګرامونو کې د نور او تصويري لوبو يا هم د کامپيوتري ځلاوو ، د عکس او سلايډ او ليکنو د ښودلو له کبله يا هم د باران د اوريدلو او دود د پيداکولو په څير له نورو تدابيرو څخه په استفادې سره کېدای شي چې د ليدونکي پام ستاسو له غږ څخه بل خوا واوړي. خو په راډيو کې هرڅه په غږ پورې تړلي دي.
دا چې د تلويزيون ليدونکی تاسې نه ويني نو ډير وخت ستاسې د کلمو په صحيح تکرار يا هم د کاغذ او چوکۍ په غږونو هغه د چاخبره سترګې پټوي او کله خو هم له سره د ويناند د غږ بدوالي ته هم نه متوجه کيږي.
چې په خواشينۍ سره به وو ايو زموږ په ټلويزيونونو کې هم يواځې همدې ټکي ته پام شوی او د ټلويزيون ويناند نو جوړ شوی دی يو هنرمند او د هندي فلمونو هلک.
کله چې د ټلويزيون لپاره کوم ويناند استخداميږي نو بايد سربيره پردې چې غږ ته يې پوره پوره پاملرنه اړينه ده بلکې د څيرې حالت ، د غړو حرکاتو او د سترګو د ليدلو قسم ته يې هم بايد ډيره پاملرنه وشي.
د راډيو د ويناند د پروجکټورونو له روښانيۍ سره سروکار نشته او تل اړهم ندی چې سر له ليکنې پورته کړي او کمرې ته وګوري او يا هم ځينې جملې له يادو ذده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنګه د راډيو ویاند یوه دا آسانتیا هم لري چې د جامو خرابوالی یې د کار خنډ نه کیږي او زړه به یې له جامو سره نه وي کښباله چې له ځان سره وو ایي اخ جامې مې غیرمنظمې نه وي ویښتان مې جوړوي او د کمرې په انتخاب کې سهوه نسم یا هم د ځینو خبرونه لیکونه او یانورې جملې اشتباه یاد ته ونه سپارم.
ځکه نو ویلی شو چې د راډیوویاند یوازې غږ او بس ، هغه اړ دی یوازې خپل غږ وروزي او د خپل غږ د ښه والي لپاره هڅه وکړي ، او خپل ټول ذده په خپل غږ کې وکاروي ځکه چې د اوریدونکي له ځیر غوږونو څخه د تیښتې هیڅ بله لاره نلري.
د راډیو د ویاند یو خنډ اوریدونکی دومره غوسه کوي چې راډیو بندوي ، یو وړوکی ټوخی یې په اوریدونکي داسې بده اغیزه کوي لکه یو بم د کاغذ غږیې لکه اره د اوریدونکي په اعصابو کې ګرځي.
خو په ټلویزیون کې ډیرڅه توپیر لري چې د هغه لپاره په لاندې بحثونو کې د روښانولو هڅه کوو:

## لمړی: د پروګرامونو ډلبندي

دلته هم هماغه د متن بحث ډیر مطرح دی ، څرنګه چې متنونه په ښځینه ، نارینه ، ماشومانه او ټولیز ویشلای شو همدغه ډول پروګرامونه هم ویشلی شو .
مثلاً که تاسې له تلویزیون څخه یا هم له راډیو څخه د پهلوانۍ دلوبو یو رپوټ اورئ او یوه نازکه جینۍ یې وړاندې کوي ، کله چې صحنه هیجاني کیږي او پهلوان خپل ټول زور کوي هغه جینۍ به څرنګه وکولای شي په خپل نازک غږ داسې درنې خبرې وکړي که یې کوي هم ستاسې به پرې خندا رانه شي ؟
یا هم ناڅاپه د ټلویزیون په پرده یو بریتو سړی ښکاره شي او وو ایي چې غواړي ښځو ته اوبدل ور ذده کړي ، او یوه ښه لویه او سپنیزه میله یې هم په لاس کې وي پرې وبه نه خاندئ ؟
یا هم د خبرونو په مهال یو اووه اته کلن ماشوم راشي د لویانو په پروګرام کې د کمرې مخ ته کیني او سیاسی او اقتصادي خبرونه ولولي که څه هم دوینډو یې ټول اصلونه مراعات کړي ، په ښه لهجه ، مناسب لحن او د جملو مکثونه او هرڅه په ښه توګه مراعات کړي خو بیا هم تاسې به یې په خبرونو باور وکړئ که څه هم ټول دقیق وي ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

خونه تاسې د پهلوانئ له لوبو څخه د راپور لپاره مناسبې خيرې او مناسب غږ ته اړتيا لرئ ، د پخلي او اوبدلو د پروګرام لپاره هم مناسبو خيرو او غږونو ته اړتيا لرئ ، د خبرونو او نورو پروګرامونو لپاره هم همدا اسې.
کله چې ليدونکى له تاسې څخه راپور اوري بايد ستاسې د متن ليکوال يې له ياده ووځي اوريدونکى او ليدونکى بايد تصور وکړي چې هغه څه چې تاسې يې وايې واياست ستاسې د خپلې خيرنې او فکر حاصل دى.
پس پام مو وي چې هرڅه هم مسولينو او پروډيوسرانو ته مه سپارئ ، او دې ټکو ته بايد پروډيوسران هم په جدي توګه پام وکړي.

## دوهم : د خيرې تناسب

تاسې بايد هڅه وکړئ د يو پښتون او يو افغان په توګه هغو کسانو ته چې ستاسې پروګرام ګوري او اوري وښاياست چې تاسې له پښتنو سيمو او افغانستانه خبرې کوئ او افغانان ياست ، پام مو وي هغه کسان چې ستاسې پروګرام ګوري هغه ټول له امريکا څخه ندي راغلي او نه يې هم له هغو او د هغوى له جامو سره دومره مينه لري لکه تاسې يې چې لرئ.
کله چې ستاسې پروګرام پښتنانه او افغانان ګوري تاسې بايد لکه يو افغان او پښتون وئ ترڅو هغوى مو خپل وبولي او د پردي په سترګه درته ونه ګوري ، دا د هغوى په واک کې دي چې بل ټلويژن ونيسي او خبرونه يې واوري ، ښايي ستاسې له دې پردي توبه يې ښه رانه شي
.
او که چيرې تاسې ديوکلتوري يا دوديز پروګرام په اړه خبرې کوئ او جامې مو افغاني او پښتني نه وي هسې مثال به ولري لکه د هغه چانصيحت چې خپله پرې عمل نه کوي او دا جوته شوې ده چې هغه بيا اغيز هم نه لري.
خو په هرحال تاسې بايد خپل موډ په ښه توګه سم کړئ مثلاً : مخ ، سن ، رنګ ، د ويښتانو ډول ، مزي توب (چاقي ) ډنګروالى او نور...

## دريم:

## جامه مو بايد له پروګرام سره سمه وي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويلاى شو چې هر پروګرام ځانګړې جامې غواړي. يا په بل عبارت هرويانند بايد له خپل اړوند پروګرام سره سمې جامې واغوندي.
مثلاً: د خبرونو ويانند رسمي جامه ، دکلتوري پروګرام چلوونکی ملي او ځايي جامه ، د سپورټ چلوونکی آزاده او سپورټي جامه او نور ... ولري.
که د ډاکټرئ د پروګرام چلوونکی چې خلکو د ځينو ناروغيو درملونه په ګوته کوي له خپل واسکټ او ګوشئ سره ښکاره شي نوښه به نه وي ؟.
حتی که شوني وي چې بک ګرونډ صحنې هم مناسبې وي مثلاً که يو ډاکټر په يو روغتون يا درملتون کې خپل پروګرام جوړ کړي او هلته خپلو ليدونکو ته درملونه وښايي او د سپورټ د پروګرام چلوونکی له يولوبغالي څخه ځومره به ښه وي او ليدونکی به يې ترپخوا زيات پروګرام وګوري او وبه يې مني.

## څلورم:

## د پروګرام له وخت سره سمې جامې:

ډيرکله ما په خپلو تلويزيونونو کې ليدلي دي چې حتی په اوړي کې يې دژمي جامې اچولې دي په داسې حال کې چې پروګرام هم په اوړي کې ثبت شوی دی او په اوړي کې دادي خپريږي او يا هم په ژمي کې د اوړي جامې اچوي.
پام مو وي چې ستاسې د پروګرام ليدونکي هغه مهال ستاسې پروګرام ګوري چې له تلويزيون څخه خپريږي او پروګرام هغه مهال له تلويزيون څخه خپريږي چې پروډيوسر او مسولين يې وخت مناسب وبولي.
که يو پروګرام په زمري (اسد) مياشت کې ثبت شوی دی او خپريږي د جدې په مياشت کې نو ليدنکی به څه احساس ولري ستاسې هغه جامې چې ګوري او د کورنه بهر واوري اوريخ ګوري ، دا همداسې مثال لري لکه د تيرې اونئ ورځپانه هغه څوک نن نه لولي که هرڅومره يې مطالب نه زړېدونکي وي ستاسې د پروګرام منځ پانګه به هم داسې وي چې نه به وي زړه شوې خو بيا هم اوريدونکی يې نه ګوري غواړي تازه تازه شيزونه وګوري.
دغه مسلې ته پام اړين دی چې په ليدونکو اغيز کوي او له تلويزيون څخه د نن ورځې د خيرې او نن ورځې د خبرونو په خپريدلو کې هم مرسته کوي.

## ستاسې د څيرې سمون:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځيني وخت اړينه وي چې ستاسې په څېره کې خندا او موسکا وليدل شي ، خو ځينې وخت بيا موسکا بيخي هغه د چاخبره عيب وي ، مثلاً تاسې ديو ملي شخصيت د مړينې خبر لولئ او د ټلويزيون ټول کتونکي دومره اغيزمن شوي وي چې سترګي يې نمجنې شوې وي او تاسې د خبر په پای کې موسک شئ يا هم خبر په شوخه لهجه ولولئ نه يوازې به درنه ليدونکی خپه شي بلکه يوډول سپکاوئ ګڼل کيږي .
همدا راز که يو د خوښئ او خندا خبر يا پروګرام وي تاسې تندی هغه د چاخبره ګونځې وي ترڅا يه مو خيره موسکا ونه ليدل شي اوريدونکی داسې احساس کوي لکه هيڅ چې يې نه وي ليدلي سربيره پدې دهغه زړه دهم مات کړ ، دهغه چازحمتونه چې ددغه پروګرام لپاره يې ايستلي وو هم په اوبو لاهو شول ، ځکه دا پروګرام يو تفريحي پروګرام وو او تاسې يوازې په کتلو او دخپلې څېرې په ډول سره دهغه ټول شور له منځه يوو ړ .
نو دهرپروګرام لپاره ځانګړې څېره ولرئ يا په بل عبارت په خوښئ خوښ شئ په غم کې غمجن .

## د توجه جلبول :

تاسې پرته لدې چې د کمرې په مخ کې مطلب يا متن لولئ تاسې د تلويزيون له لارې ډيرو خلکو په کورونو کې هم ياست ، دهغوی په کورونو کې له هغوی سره خبرې کوئ ، داسې مه کوئ چې خلک ستاسې له څېرې څخه ستړي شي ، يا يوډول کينئ او يوازې خوله وخوځوئ چې اوريدونکی آخر په خپل ځای کې تنګ شي زړه يې غواړي چې تاسې لږ وخوځيږئ .
ددې لپاره چې اوريدونکي مو پرينږدي او ترپايه درسره پاتې شي هسې حرکات ولرئ چې هغوی درته ځير شي تاسې يې له ياده ونه وځئ .
خو هسې هم مه کوئ چې هغه مو دمتن منځ پانګه له ياده وباسي او يوازې ستاسې د اداګانو سيل وکړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

# پنځمه برخه:

## وروستۍ سپارښتنې:

کله مو چې پورته سپارښتنې ټولې عملي کړې او نور نو چمتو یاست چې کار پیل کړئ نو ددې لپاره چې نور په کار پیل وکړئ دا څو سپارښتنې د وروستي یادښت په توګه په یاد وساتئ.

### اول: په متن یا هغه څه چې وایاست باید تسلط ولرئ:

پدې اړه پخوا هم خبرې شوې دي خو دلته یو څه توپیر لري.
که تاسې یواځې د یو مطلب ویاند یاست یعنې اړیاست متن ولولئ، ستاسې ټوله دنده د هغه سم لوستل دي. خو که د کوم پروګرام چلوونکی یاست چې په هغه کې د میلمه د شتون اړتیا وي، نوښه داده چې لږ ترلږه سلام او د پروګرام پیل او د پروګرام معرفي او د پرورګرام خدای پاماني درسره ولیکئ او یادې یې کړئ.
په متن یا هغه څه چې لولئ او وایاست ستاسې تسلط سل په سل کې اړین دی. په هغه څه سربېره چې وړاندې مو وویل او تاسې هم لږ تمرین وکړ اوس وړاندې تردې چې د میکروفون تر شا کینئ په متن د تسلط لپاره لاندې ټکي هم په نظر کې ونیسئ:

### الف: د لوستلو او لیکلي شوو څیزونو ترمنځ د توپیر تشخیص

لیکوال هغه متن چې تاسې ته درکوي ښایي داسې جملې او کلمې یې پکې ځای کړې وي چې یواځې لیکل کیږي او لوستل کیږي نه. مثلاً لیکوال لیکي: کومو مسلو ته چې پورته اشاره وشوه، یا هغه څه چې پورته ولیکل شول،.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داډول جملي ليکوال د لوستونکي لپاره کاروي نه وياندد اوريدونکي لپاره.
ځيني وخت ليکوال په يو متن کې د يوشيز د توضيح او تشريح لپاره ځيني ضروري يادوني په قوس کې نيسي مثلاً:
افغانانو نننئ له ويارېډکه ورځ (دخپلواکئ ورځ) په داسې شرايطو کې ونمانځله چې دهيواد په ګوټ ګوټ کې ترهه ګرا قدمات دوام لري..
چې دلته ليکوال يو اخېي يادونه کوي خو تاسې اړياست چې متن وړاندې لدې چې ستوډيو ته يوسئ بايد پوره پوره مو داشيزونه سره سم کړي وي.

## ب: نښې اينبودني

دا په ياد ولرئ چې که غواړئ په متن ښه برلاسي وئ او زيات تسلط پرې ولرئ نو په متن کې نښې وليکئ.
مثلاً د نقطو په اينبودلو ، ويرګل او سواليې په شيرنښې کولای شي چې ستاسې په کار کې هم آساني راولي او هم تاسې وکولای شئ څرنګه چې وړاندې مو پرې غور کړئ په معنی مو يې ځان پوه کړئ هغسې پرې اوريدونکی هم پوه کړائ شئ.
کابو ټول باتجربه ويندويان ځان ته ځانګړې نښې ليکي ترڅو د متن د لوستلو په مهال يې په ياد وي چې مثلاً جمله څرنګه پيل کړي او يا يې څرنګه پای ته ورسوي او ياهم چېرته په کومو جملو ټينګار وکړي.
هغه نښې چې په متن کې يې ږدئ سرک ته ورته دي. تاسې که هرڅو په خپلو سالمو سترګو لاره وينئ خو بياهم نښو نښانو ته اړتيا لرئ. ستاسې يوه وړه اشتباه د ټول پروګرام د ثبتيدا خنډ کيږي او څه شيبه به ځنډ کوئ بيا به شروع کوئ چې هلته مو د غږ آهنګ هم تغير کوي شايد هم چې لحن يا لهجه مو هم فرق وکړي ، چې داکار بيا په تلويزيون کې يو څه زياتې ستونزې زيږولای شي.
حتماً په متن کې نښې ځان ته کيږدئ او پدې برخه کې له ليکوال او پروډيوسر څخه هم مرسته وغواړئ.

## ج: نورې خبرتياوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا هم ډېره ښه خبره ده چې په هغه څه په خبریدا سربیره چې په متن کې راغلي دي په نورو برخو کې هم خبر شئ ، دغه کار به له تاسې سره مرسته وکړي چې ترڅو هرڅومره ژر کولائ شئ په متن کې مسلط شئ.
ددغه خبرتیاوو ترلاسه کول بیا په هغه پروګرامونو کې ډیر اړین دی چې هلته بشپړ متن نشته او لکه مرکې ډیرې اړینې دي.
پدې برخه کې هغه لیکوال یا هغه څوک چې ورسره مرکه کیږي ښه معلومات درکولائ شي.

## روغتیا او آرامښت:

کله چې ټاکل شوې وي پروګرام ثبت کړئ تاسې باید داسې پلانونه وکړئ چې په ښه روغتیا او آرامښت سره ستوډیو ته لاړ شئ.
په ډاډ سره ویلی شو چې ستاسې ستړیا او غوسه په پروګرام اغیز کوي ، د ستړي ویاند غږ یا د هغه ویاند غږ چې زکام وي خپل اصلي حالت له لاسه ورکړی وي او د اوریدنکي دخوښې وړ غږ ندی ،مګر دا چې تاسې وغواړئ د یوزکام ویاند رول ولوبوئ !
ځکه نو په تیره هغه ویندویان چې هره ورځ پروګرام لري باید ښه صحت ولري او په بشپړه توګه آرام او هغه دچاخبره عادي وي.
یوه تجربه هم داده چې له ویندویې وړاندې د یو یادوه ګیلاسونو نیمه ګرمو اوبو څښل هم ګټه لري.

## دریم: مړښت او وږی توب:

تاسې باید پوه شئ چې په څرنګه معده ښه کار کولی شئ ؟ زه فکر کوم چې په ډیره ډکه معده یا ډیره تشه ګېډه هم نشئ کولای په ښه توګه پروګرام وړاندې کړئ.
خپل ځان وازمویئ په دې اړه هم یوه بله تجربه داده چې وړاندې له دې چې د پروګرام ثبت ته لاړ شئ په اوبو کې لږ دلیمو اوبه وڅښئ ترڅو چې حلق مو وچ نشي.

## څلورم: مناسبې جامې:

د مناسبو جامو منظور هغه جامې دي چې تاسې پکې آرامه وئ ، تاسې څرنګه کولائ شئ چې له نرمې موسیقئ سره په ډیره آرامئ د رحمان بابا یو غزل ولولئ په داسې حال کې چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بوټونو کې مو پښې له ميخ څخه ځوريږي او تاسې هم ورته نور طاقت نشئ راوړلای او ځان سره کشوئ ؟ !

## پنځم: مناسب وخت

ځينې ويندويان باوري دي او دايې تجربه کړې ده چې له ماسپښين وروسته ويندويي د سهار له ويندويۍ څخه ډيره ښه ده ياداچې هغه مهال غږ ډير ښه آهنگ لري.
يا په بل عبارت هرڅومره چې د ويندويۍ کار له سهاره ليرې کيږي دومره ښه کار کولائ شو . ځينې هم وايي چې نه هسې نده خو بيا هم تاسې ځانونه وازمويئ .

## شپږم: بايد پاک او مرتب وو

ښايي تاسې فکر وکړئ چې نو په راډيو کې به دا پاکيزګي څه په درد وخوري ځکه چې هلته مو څوک نه ويني يوا ځې ته يې او تخنيکر نو که پاکې جامې ونه لرو څه پروا لري.
فرض کړئ مازيګر له اداري ووتلاست غواړئ چکر ووهئ که پاک وئ نو له دغه چکر څخه به ډير خوند وانه خلئ ؟
کله چې ستاسې ماشوم يا ميرمن پاکه او ښکلې درسته ناسته وي خوښ به نه وئ ؟
له دې به تير شو موټر خو به ډير ځغلوئ ، که په يو ککړ او هغه دچاخبره غورازه موټر کې ناست وئ ډير به ښه احساس ولرئ که په پاک او ښکلي موټر کې ؟
که نور باور نه کوئ ورشئ له يو مستري او يوبل کارګر نه پوښتنه وکړئ چې کله يې جامې پاکې وي ښه په خوند کار نه کوي ؟
دا خو پريږده چې په تلويزيون کې پاکيزګي شرط ده ، بلکې په راډيو کې هم کله چې يو وياند پاک وي ، ښه احساس لري په ښه احساس کار کوي او ښه خپله دنده اجرا کولئ شي تاسې به کله هغه رستورانت ته تللي ياست چې ډير ښه روښانه وي ښه هوا ولري او ښه پاک وي هلته که ډيرې پيسې هم ورکړئ او خوراک يې هم څومره ډير صفتي نه وي خو بيا به هم ښه احساس ولرئ همدا سې ويندويي هم ده .
يو وخت کې مې د يو دوست په کور کې يو افغان تلويزيون کتلو ، دهيواد يو اديب چې په ښه معتبره راديو کې هم کار کوي ميلمه وو ، دهغه جامې که څه هم پاکې وې خو سمې يې نه وې اچولې او هغه څه چې يې لاندې اغوستي وو په غاړه کې بهر ښکاريدل ، که هرڅو به يې ښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرې کولې خو زموږ يې له جامو سترګې نه اوښتلې او موږ ته يې زور راکاوه چې ولې يې جامې داسې وي.
که خپله يې هم فکر شي خپه به وي ، که دراډيو وياند هم وي جامې يې سمې نه وي يو قسم يې زړه هغه د چاخبره کښاله کيږي.
تاسې تراوسه په کوم ټلويزيون کې داسې وياند ليدلی دی چې د ډيرو سګرټو د څکلو يا ... له کبله يې غاښونه ژيړ وي ؟ خو نه به مو وي ليدلی پس تاسې هم نه غواړئ داسې وئ .
او دا له ياده مه باسئ چې تاسې د موډ او سمبل په توګه په ټولنه کې ارزښت لرئ موډ هم تاسې خپروئ او خلک له تاسې نه ذده کوي ، پس مثبت او سيږئ.

## اووم: دکار ځای هوا :

بې له شکه د ستوډيو يا دکار د ځای هوا هم ډير اغيز لري. ډيرئ ويندويان په ستوډيو ګانو کې په تيره کله چې پرې د ستوډيو د پروجکټورونو وړانګې هم لګيږي خولې کيږي په تيره بيا هم په اوړي کې چې بيا په هغه کچه چې لازمه ده ښه ويندويي نشي کولائ.
همدارنګه ډير کله ساړه وي وياند اړ دی چې بخارئ ولري ، هلته که د هغه زنه لړزيږي نو بيا به يې ويندويي څه مزه ولري.
داټکی هم پروډيوسرانو ته د اهميت وړ دی او هم خپله وياند ته.

## اتم: آرامه ځای

که په چوکئ او د ميزتر شا ويندويې ته کينئ نو پام مو وي چې په ښه توګه په متن تسلط ولرئ.
زما په ياد دي ډير داسې وختونه راغلي دي چې د ويندويئ په وخت به مې د چوکئ بدلولو ته اړتيا پيدا شوه ، ځکه په هغه چوکئ به نو شوم کيناستلای.
يا به هم ځينو چوکيو غچ غچ کاوه چې دغې مسلې به ډير راته کار ګران کړ ، خو په هرحال تاسې بايد ډير پام وکړئ وړاندې تر دې چې ويندويي پيل کړئ بايد هرڅه مو سم کړي وي.

## نهم: په متن کې موسيقيو کې ته پام

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر کله چې یو پروګرام د اوریدلو لپاره چمتو کیږي نو موسیقۍ ورسره میکس کیږي یا پرې زیاتیږي چې که تاسې وړاندې له هغې موسیقۍ و اورئ دا به ډیره ښه خبره وي ځکه چې ښایي تاسې له هماغې موسیقۍ سره سم وکولای شئ خپل غږ ته ډیر اغیز ورکړئ.
ځینې وخت ویندویان په متن کې هغه موسیقي چې له متن سره خپریږي خپله هم کراره کراره اوري ترڅو خپل غږ ته زیات پام وکړي او هغه ته احساس ورکړي.

لسم: د غږ بیا اوریدل
که هرڅومره تخنیکر په خپل کار کې پیاوړی هم وي بیا هم د غږ په لیول کې ورسره ملګرتیا وکړئ. وړاندې له هغه چې غږ نور د خپراوي لپاره لاړشي نو یوځل یې بیا خپله هم واورئ.
خو ترټولو دا ښه خبره ده چې وړاندې لدې چې ثبت پیل شي نو یوه ټوټه غږ ثبت کړئ او یوځل یې واورئ.
په تلویزیون کې هم د اصلي ثبت له پیل وړاندې خپل غږ او تصویر وګورئ.

## شپږمه برخه:

### کله مو چې ثبت پیل کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې ثبت پیل شو یعنې ستاسې کار وروستي پړاوونه کچ کول نو له هرڅه زیات باید په ځان مسلط وئ.
د ثبت په مهال باید تاسې له ټولو طبیعي او هغو امکاناتو چې په لاس کې یې لرئ ښه استفاده وکړئ او له ټولو هغو استفاده وکړئ ترڅو ښه وځلیږئ.
ویاند که هرڅومره په خپل کار کې استاد وي بیا هم کله چې د پروګرام د پیل علامه ورکول کیږي لږ څه هیجاني کیږي ، خو بیا دغه هیجان ډیر ژر ختمیږي.
تاسې کله چې د میکروفون ترشا کینئ باید ټول بهر ځیزونه هیر کړئ ، باید ټول فکر مو خپل متن او خپل پروګرام ته وي.
داسې احساس ولرئ چې بس نور نو په ژوندئ توګه دا دي له اوریدونکو سره یم او هغوی هم هغه د چاخبره دزړه په غوږو راته ځیر دي.
کله چې تاسې په خپل ځان پوره مسلط وئ نو بیا کولائ شئ ټول هغه حقونه چې په متن یا وینا کې یې باید ادا کړئ ښه ادا کولائ شئ.
لاندې ځیزونه هم درسره ډیره مرسته کوي او اړین دي.

اول: ډاډ

کله چې مو ښه تمرین کړئ وي په خپل متن هم ښه لاسبري یاست بیانو د دې ځای نه پاتې کیږي چې تاسې په ځان ډاډ ونه لرئ.
په ښه ډاډ سره ستوډیو ته ننوزئ دا هم په یاد ولرئ چې ټوله ستوډیو او امکانات ددې لپاره چمتو شوي دي ترڅو تاسې پکې خپله ښه اجرا ترسره کړئ.
له اوله ډاډ ولرئ چې څومره کیدلئ شي په هغه توګه مطلب ښه ولولئ ، په ټول ډاډ سره ننوزئ او په پوره ډاډ سره خپل مطلب ثبت کړئ.

دوهم: تمرکز ، او پوره پام

دا وروستي پړاوونه دلته نور څه ندي پاتې یواځې دا پاتې دي چې تاسې خپل مطلب په ترټولو ښه توګه ثبت کړئ ، ستاسې وینا ښکلې وي او په ښه توګه د لیکوال منظور تر اوریدونکي پورې ورسوئ پس همدې ټکي ته مو باید پام وي.
دلته باید داسې فکر وکړئ چې هرڅه له ستوډیو بهر پاتې شوي دي یواځې تاسې یاست او هغه مطلب چې ثبتول غواړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسې ټول څيزونه بايد له ياده وباسئ ترڅو ښه وکولائ شئ خپل مطلب ته ځير شئ او ټول تمرکز مو خپل متن ته وي.
يوه ساده لاره هم پدې اړه داده چې سترګې پټې کړئ او څو ژورې ژورې ساګانې وباسئ.

## دريم: مطلب ته اهميت ورکړئ

هرپروګرام چې جوړيږي د يوې اړتيا لپاره جوړيږي ، او هرپروګرام خپل ځانګړي مينه وال لري تاسې چې ستوډيو ته لاړ شئ ، پدې ستاسې کار نشته چې دا پروګرام د چالپاره دی ؟ د پوهانو ، ماشومانو ، اديبانو او نورو تاسې يواځې د متن د لوستلو مسوليت په غاړه لرئ پس پروګرام مو ډير مهم دی او ډير اهميت ورته ورکړئ.
همدا تاسې ياست چې کولای شئ د هغه پروګرام اهميت زيات کړی نو هلته به بريالی وياند ياست چې په ښه توګه خپله دنده اجرا کړئ.
دا مو بايد په ياد وي چې هر پروګرام ځانګړي مينه وال لري ، که سپورتي پروګرام اجرا کوئ که روغتيايي يا هرډول پروګرام تاسې اړياست په ښه توګه يې اجرا کړئ.

## څلورم: له اوريدونکي سره خبرې وکړئ

تجربو ښوولې ده چې د وينداويې په مهال بايد هسې خبرې وکړئ لکه له اوريدونکي سره چې مجلس کوئ.
تاسې د همدې اوريدونکو لپاره مطلب لولئ او يا زيار کالئ نو پدې سربيره چې اوريدونکی بايد هغه څه چې تاسې وايياست په يو ځل اوريدلو درک کړي بايد خپل اوريدونکی په خپل ذهن کې انځور کړئ چې تاسې د غه اوريدونکي ته خبرې کوئ ، هله به وپوهيږئ چې په څومره ښه توګه هماغه اوريدونکي ته چې ستاسې په ذهن کې ناست دی او راډيو ته په کلکه غوږ نيولی دی ښه پوه کړئ.
زموږ په راډيو ګانو او ټلويزيونونو کې وينداويان هسې خپل مطلب لولي ته به وايي چې د کومې محکمې امر لولي.
په ټلويزيون کې هم داسې سر ښکته اچوي او خپل کاغذ ته ځير وي ، هيڅ دافکر هم ورسره نه وي چې اوس به اوريدونکي زما پروګرام اوري.
ځينې خو هم يواځې د مسولينو له ويرې يواځې د کلمو سمې بڼې لولي نور په دې کيسه کې هم ندي چې اوريدونکی به اوس څه احساس لري.؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تيره خو په ټلويژنی مرکو کې ، وياند هغه کاغذ ته ځير وي چې بل چا ورته ليکلی دی او کله کله خو هم تکرارً د ښاغلی فلانی او ... کلمې چې په کاغذ ليکل شوې د پوښتنو ترپايه لولي.
خو يوځل بيا ټينګار کوو چې تاسې بايد په خپل ذهن کې يو اوريدونکی انځور کړئ هغه ته خبرې وکړئ ، دلته به درته پته ولګي چې تمرين څومره اړين دی.

## پنځم: له مخاطب سره صميمي او سئ

ستاسې پروګرام که د هرچا لپاره دی ، د ماشومانو لپآره ، د لويانو لپآره يا هم د پوهانو لپاره بايد اوريدونکی مو په ذهن کې ناست وي او تاسې ورسره په پوره پوره صميميت خبرې وکړئ.
وايي د راډيو يو وتلي وياند به ورسره خپل يو ملګری ستوډيو ته بيولو ترڅو هر وخت چې د هغه له ځيرې څخه د صميميت او موسکا ليرې کيږي هغه يې پرې غوږونه راکاږي او بيرته يې خپل صميميت او موسکا ياد ته ورشي.
همداسې په ټلويژن کې تاسې بايد په پوره صميميت له اوريدونکي يا ليدونکي سره خبرې وکړئ.
بايد اوريدونکی يا ليدونکی داسې وانګيري چې تاسې سربيره پر دې چې يو ښه وتلی څوک ياست بلکه په پوره زړه سوي او صميميت سره ورسره خبرې کوئ.
تاسې خو څه له اوريدونکي سره خپه نه ياست چې ورته په ترينګلې لهجه خبرې وکړئ ، يا هم هغه ووېروئ.
او دا هم له ياده مه باسئ چې کله تاسې د مايکروفون يا کمرې مخ ته کيناستلاست نو بايد په اوريدونکي يا ليدونکي خپل وياړ هغه د چاخبره وپلورئ.
ډير کله اوريدونکي يا ليدونکي وايي: ياره فلانئ وياند څومره ځان ته په غوره کې دی .

## شپږم: د شاوخوا حرکاتو ته نه پاملرنه

دويندويي په مهال ښايي په هغه متن ، ښبانو او سپارښتنو سربيره نور حرکتونه او پيښې هم ستاسې نظر جلب کړي ، چې دا چاره د راډيو په نسبت په تلويزيون کې ډيره شوني ده.
ځکه چې د تلويزيون په ستوډيو کې د ستوډيو له څراغ او تخنيکر پرته نور کسان هم شته ، لکه د صحنې مدير ، ليکوال ، پروډيوسر يا کتونکی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکمرې چلوونکي هم له خپلو مسولينو څخه په ګوشۍ کې معلومات اخلي چې کمره څرنګه کړي نو دهغوی څراغونه هم کله مړه او بل شي چې دا پيښې بايد ستاسې په تمرکز اغيز نه وکړي ، تاسې ددې په څنګ چې د کمرو حرکت څارئ او نورې اشارې هم اخلئ بايد اجازه ورنکړئ چې دا څيزونه مو په پام بل خوا کړي.
په راډيو کې هم همداسې ، تاسې چې کله خبرې کوئ او د ستوډيو له څراغ پرته نورې باريکئ هم شته چې ستاسې پام بايد ورته وي ، خو دا څيزونه بايد ستاسې په کار کې هيڅ اغيز هم ونه کړي.
يا لنډ به وو ايو چې هيڅ حرکت بايد د کار په مهال ستاسې پام بل خوا کړي.
چې دا چارې زياتره د تخنيک له کوټې څخه چې د دوه ښيښو په وسيله له ستوډيو څخه هم بيل دی ترسره کيږي ، زياتره وخت هلته له تخنيکرانو سره خلک ناستې ولاړې کوي چې ښايي تاسې ته لاس هم وخوځوي ، او که درسره شوخي لري نو هلته خو نو بيا څه کو ي .
او لکه له ستوډيو بهر که پروګرام وړاندې کوئ يا دکوم پروګرام ويندويي کوئ نو هلته بيا دا حرکتونه زيات ليدل کيږي ، چې که تاسې په ځان بشپړ باور ولرئ نو دا څيزونه بيا ستاسې په کار اغيز نه شي کولای.
خو تاسې بايد يو اځې په هغه څه چې درکړل شوي دي لکه متن ، د څراغ بليدل او مړه کيدل او يا نور د پروګرام د پيل او پای نښانې په نظر کې ولرئ نه بل څيز.

## اووم: حرکتونه

تاسې کې د تلويزيون د کمرې په وړاندې متن لولئ ددې ترڅنګ چې د يو مرې غوندې بايد متن ونه لولئ بلکه دا هم نشئ کولای چې د خپل حالت ته بدلون هم ورکړئ.
خو زما وړانديز دادی چې په راډيو کې هم بايد له پيله ترپايه خپله يو ډول بڼه وساتئ ځکه دا چاره ستاسې په غږ کې سل په سل کې اغيز کوي.
کله چې تاسې غوسه وئ نو ټول اوريدونکي په آسانۍ سره کولای شي ستاسې په غږ کې په غوسه پوه شي.
اويا کله چې تاسې طنز لولئ کولای شئ لاسونه وخوځوئ او يا هم ولي پورته واچوئ چې دلته تاسې لکه يو هنرمند هسې کار ته اړتيا لرئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوبل خیز چې دلته یې یادول مهم دي هغه دادي چې تاسې باید د لانګ شاټ ، یا میډیم شاټ تصویرونو په مهال چې کله مو پښې هم ښکاري باید ډیرپام مو وي چې له پښو سره زیات احتیاط وکړئ چې درنه پرانستې پاتې نشي.

## اوومه برخه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

## راپور او مرکه

که څه هم مرکه پخپله یوډول راپور او راپور هم غالبا له مرکې سره مل وي ، خو له دې دواړو څخه هر یو په راډیو او ټلویزیون کې ځانګړی ځای او مفهوم لري چې موږ هم همدغه اصل ته په پام سره مخ په وړاندې ګامونه اچتوو .

که څینې ملګري وايي چې آسانه کار په راډیو او ټلویزیون کې مرکه ده خو په لږ پام سره به دې پایلې ته ورسیږی چې هغه هیلو او تمو ته په پام سره چې له یوې مرکې څخه کیږي نو بیا به هم څیر شي چې دډله ایزو رسنیو یو ترټولو مهم کار هم مرکه ده .

یوه دقیقه مرکه کولای شي حیرانوونکې پایلې په لاس درکړي او واقعي پوښتونکی یا مرکه کوونکی باید د ډیر معلومات ولري .

په پرمختللو هیوادونو کې د هرې برخې لپاره ځانګړي خبریالان روزي لکه : جنګي خبریالان ، هنري ، اقتصادي ، سپورتي او نور ځکه نو هرخبریال هرکاره نه جوړیږي او پخپله څانګه کې کافي معلومات ترلاسه کوي .

څینې هغه استادان وايي چې د تحقیق یوه ترټولو ښه لاره مرکه ده . مرکه د اطلاعاتو د ترلاسه کولو لپاره ډیره ښه او ساده لاره ده .

څینې داسې کارپوهان شته چې څینې مطالب نشي کولای ولیکي خو په آسانۍ سره کولای شي په مرکې کې یې ووایي او همدارنګه دلیکلو په وخت پام هم زیات کوي .

ځکه نو څوک چې د راډیوټلویزیون یا هم نورو مطبوعاتي دفترونو لخوا د مرکې لپاره استول کیږی د هغوی دنده د متن له لوستونکي څخه سخته ده .

مرکه کوونکی اړ دی چې هسې اخلاقي او علمي وړتیاوې ولري چې هغه چا سره چې مرکه کوي داسې صمیمي او د اعماد رابطه ټینګه کړي چې هغه شوق ، هیجان او د مسولیت احساس وپاروي .

مرکه په حقیقت کې یو شفاهي او دقیق پوښتنلیک دی چې هیڅ د شک ټکی نه پریږدي او د اطلاعاتو د ترلاسه کولو لپاره ډیره کاریدونکې لاره ده .

مرکه په دوه بڼو ترسره کیږي :

### اول : له وړاندې ټاکل شوې وي

دا ډول مرکه معمولاً د موضوع په همغږئ او له پخوانئ ژمنې سره سم ترسره کیږي .

### دوهم : ناڅاپي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناڅاپي مرکې چې کله ورته ګزارش هم ويلی شي څوک چې ځواب ورکوي د حاضرينو له منځ څخه غوره کيږي له مکاني نظره هم دا ډول مرکه په دوه برخو ويشلی شو .

الف: په دننه ځايونو کې (پلاتو )

ب: په بهر ځايونو کې (لوکيشن )

هره مرکه يا ګزارش که د وخت او هغه لګښت له مخې چې پرې راځي ګټوره نه وي نو بې ګټې ده.

د هرپروګرام د پوښتونکي ژبه د زرګونو بلکې د ميليونونو خلکو ژبه ده. ځکه نو کومې پوښتنې چې مطرح کيږي بايد په ډاګه او روښانه وی او هڅه وکړي چې مناسب ځواب ترلاسه کړي.

ښکاره خبره ده چې هره مرکه بايد يوځه اوريدونکي ته وروښيي او يا لږترلږه د مطرح شوي پوښتنې ځواب ترلاسه کړي. مرکه کوونکی که له چارواکي سره خبرې کوي نو ښه خبره ده چې د ډيرو په خيرراغلې او تشريف مو راوړ په ځای ډير ځير واوسي چې د مرکې حق ادا کړي.

ډير داسې مرکه کوونکي شته کله چې له چارواکي سره مرکه کوي ، نوخپله ورته کينې هغه يې خوشې کړی وي چې څه وايي هغه وايي ، خپله ځان تـه لا د پوښتنې جرات هم نه ورکوي چې د اوريدونکي پداسې وخت کې له مرکې ښه نه راځي.

ياهم د وړوکوالي احساس کوي ، خبرې په مهرباني وکړئ ، که ممکنه وي او ... کلمو پيلوي چې هم ځان وړوکی کوي خو په حقيقت کې ورسره ميليونونه کسان چې د هغه پروګرام اوري يا ګوري هم وړوکي کوي.

خو له عامو خلکو سره په کوڅه او بازار کې هسې پوښتنې کوي ته به وايې چې خپله د رياست جمهوري له مانۍ څخه راوتلی دی او يوډول احسان په مرکه ورکوونکي اچوي.

کله چې له کوم مجرم سره هم مخ کيږي هسې چلند کوي ته به وايي چې خپله يې په معصوم او پاک دی هيڅکله هم ترې خطانه کيږي ، ياهم قاضي دی.

دلته څو ټکي يادول غواړو

اول: د هرډول خبرو اترو لپآره بايد ستاسې کلتور ، خبراوی او جامه مناسبه وي يا په بل عبارت ستاسي شخصيب بايد د مرکه ورکوونکي له شخصيت سره په بشپړه توګه برابر وي ترڅو ښه وکولای شئ هغه مو په آسانۍ سره ومني او ستاسې شتون سپکاوئ ونه ګڼي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو شل کلن ځوان چې رنګارنګ کمیس او ډولي پتلون یې اچولي دي نشي کولای په هغه توګه چې لازمه ده له دیني شخصیتونو او علماوو سره اړیکې ټینګې کړي ، او هغه د چاخبره هر اړخیزه مرکه واخلي.

دوهم: د هغه ځای چې پکې مرکه کوئ دود او آداب مراعات کړئ ، او د مرکه ورکوونکي ګروهنو ته احترام او پام وکړئ.
که کوم مسجد یا کور ته ولاړاست چې خلک هلته بوټونه دننه نه وړي تاسې هم خپل بوټونه بهر ته یوسئ.

هغه ټکي چې باید پرې وپوهیږئ
اول: مرکه کوونکی باید پوه شي چې د دغه مرکې موخه څه ده
دوهم: د مرکې پیل باید داسې وي چې هم د اوریدونکي پام جلب کړي او هم یې موضوع ګوتو ته ورشي.
مثلاً: پدې ورځو کې داسې ویل کیږي چې ... البته دا موضوع ...
- څه موده وړاندې چارواکو وویل چې .... خو هغه څه چې نن ورځ پښیږي د چاروا کو د ژمنو خلاف دي...
دریم: پوښتنې باید لنډې دقیقې او روښانه وي. هره پوښتنه باید په ترټولو لنډې جملې کې بیان شي او په عین حال کې باید بشپړ بیان ولري او روښانه وي.
روښانه پوښتنه کولای شي روښانه ځواب ترلاسه کړي. ځکه نو ښه خبره ده چې ټولې هغه برخې چې پوښتنه پکې شته ده باید جلا شي ، البته کله داسې هم پیښیږي چې مرکه ورکوونکی د څو پوښتنو ځوابونه په یوځل وړاندې کوی.
که تاسې د هرې ساده پوښتنې لپآره اړ شئ چې سمه جمله پیدا نه کړئ او یا هم بشپړوونکې نه وي نو هم به مرکه ورکوونکی داسې وانګیري چې تاسې نه مطالعه لرئ او نه هم پدې اړه درسره پوره معلومات شته.
څلورم:
پوښتنې باید له اوله یعنې له مهم ټکي ترپایه په منظمه توګه مطرح شي یو به هغه وي چې تاسې به اړیاست چې یوه فوري پوښتنه وکړئ یعنې داسې څه وویل شي اوریدونکو ته یې روښانول اړین وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یاهم یوه پوښتنه ډیر اوږد ځواب وغواړي ، خو بیاهم تاسې باید هڅه وکړئ چې لومړئ مهمې مسلې وپلټئ او په تدریج سره وړو مسلو ته راشئ.

پنځم:

پام مو وي هغه څه چې مرکه کوونکی وایي چې ستاسې د پوښتنې ځواب وي نه داسې چې تاسې له اسمانه خبرې کوئ او مرکه کوونکی مو له ځمکې څخه په بابولالو سروي.

زیاتره وخت مرکه کوونکی هڅه کوي ستاسې له پوښتنې څخه ځان بلې خواته کړي ، په تیره هم چاروا کي یاهغه څوک چې پرې نیوکې شوې وي ، تاسې باید اجازه ورنکړئ چې له پوښتنې مو لیرې شي.

شپږم:

د مرکه ورکوونکي ځوابونو ته ځیر وااوسئ ځکه چې ډیرې پوښتنې داسې پیدا کیږي چې له اوریدونکي سره پاتې کیږي ، او ستاسې ورته پآم نه وي شوی.

یواځې په هغه پوښتنو چې ستاسې په کاغذ لیکل شوې دي پرې بسنه مه کوئ ، هڅه وکړئ ډیر معلومات تر اوریدونکي پورې ورسوئ او هغه موخه چې تاسې یې د مرکه په ترسره کولو کې لرئ تر ډیره ورته ورسیږئ.

اووم:

کله په ډیره ځیرکئ سره کولای شئ ځینې ځوابونه تکرار کړئ مثلاً یو چاروا کی په خپله مرکه د دې پوښتنې په ځواب کې وایي:

- ښاغلی... ستاسې رسندویي او تبلیغاتي اړخ کمزوری دی فکر نه کوئ چې د رسنیو له لارې تبلیغات به هم د ښار په پاکولو کې مرسته وکړي ؟
- بلې دې مسلې ته هم باید پام وشي.

تاسې کولای شئ دده ځواب بېرته تکرار کړئ.

- بلې دې مسلې ته هم باید پام وشي ! نو لدې داسې څرګندیږي چې پخوا ورته پام ندی شوئ ؟

یاداسې نور...

داهم په یاد ولرئ چې د مرکې له موخو څخه یوه داهم ده چې هغه ټکي چې تراوسه ورته پام ندی شوی د هغه یادول او هغې ته پام جلبول دي.

مرکه یواځې د طلوع تلویزیون په څیر د نیوکو د ټولګې معنی نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم: خپل معلومات هم د پوښتنې په چوکاټ کې واچوئ ترڅو له مرکه کوونکي سره د لازياتو معلوماتو په برسيره کولو کې مرسته وکړئ.
يو به هغه وي چې مرکه کوونکی په هغه اړه معلومات ونه لري نو بيا کولای شی په اړه يې تاسې خپله معلومات وړاندې کړئ او وواياست چې د هغه معلوماتو له مخې چې د دغه پروګرام څيړونکو په لاس راوړي دي.
نهم:
بلې خواته لاړ نشئ، که څه هم ډير احتمال د مرکه ورکوونکي دی چې بلې خواته لاړ شي خو تاسې بايد ډير ځير وئ چې هغه هم په بشپړه توګه کابو کړئ څه وار خودې شو چې تاسې خپله هم په بله ولاړ شئ.
لسم:
دا له ياده مه باسئ چې ستاسې پروګرام د ټولنې بيلابيلې پرګنې ګوري او اوري. ځکه هم نو ډير روښانه او د پوهاوي وړ ځواب ته اړتيا لرئ.
مثلاً که د کورجوړونې په اړه خبرې کوئ يا هم د اقتصادي مسايلو په اړه خبرې کوئ مرکه کوونکی فيصدي ته مخه کړي، او يواځې وايي چې سږ کال د تير کال په نسبت دومره فيصده زياتوالی لرو دومره فيصده کموالی لرو چې د څلورو کلونو وړاندې په نسبت دومره زياتوالی يا کموالی کيږي نو اوريدونکی او ليدونکی به ورته يواځې موسک شي نور به پدې پوه نشي چې نو دقيقاً څومره لاسته راوړنه لرو، چې دلته تاسې د مسوليت په نه درک يا په کمزورئ تورن کيږئ که څه هم تاسې به پرې ښه وپوهيږئ.
دلته بايد تاسې بيا پوښتنه وکړئ چې مرکه کوونکی درته بشپړ او روښانه ځواب وړاندې کړي چې دومره کورونه مو جوړ کړي دي يا دومره لکه، ميليونه يا ميلياردونه افغانئ عايد لرو چې د تيرکال عايد مو دومره ميليونه يا ملياردونه افغانئ وو.
او بيا وروسته دا پوښتنې هم مطرح کړئ چې دا کورونه چيرته جوړيږي؟ چاته به ورکول کيږي؟....
دا هغه پوښتنې دي چې ستاسې اوريدونکی يا ليدونکی غواړي پرې وپوهيږي، پدې صورت کې به مرکه کوونکی هم دقيق شي او هغه د چاخبره لافو ته به نه مخه کوي او په خپل قول به هم بيا ولاړ پاتې کيږي.
يوولسم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرکه ورکوونکي نوم او دنده په بشپړه توګه یاد کړئ. مثلاً ... ښاغلی ډاکټر ... د ... مشر یا هم. ښاغلی جنرال ... د .... قوماندان ....

کله چې تاسې دهغه نوم اخلئ هغه ویاړ کوي او یوڅه احساس هغه دچاخبره پکې زیاتیږي او بې شکه ستاسې په پوښتنو هم اغیز کوي.

که مرکه اوږده وي نو دا نوم یو یا دوه ځله تکرار کړئ ترڅو هغه کسان چې په نیمایي کې له مرکې اوریدلو یا لیدلو سره یوځای کیږي هم پدې پوه شي چې څوک دی او څه کاره دی.

دولسم:

ستاسې په لږ بې پروایئ سره د مرکه ورکوونکي زیاتي خبرې له اصلي ځواب څخه څو چنده زیاتیږي.

موږ ډیر دا عادت لرو کله چې د خبرو لپآره فرصت پیدا کوو ډیر په جزیاتو خبرې کوو او د تملق کلمې ډیرې کاروو یا هم ځان ستایو او کله هم له دغه فرصت څخه د راتلونکو مرکو د احتمال لپاره کاروو.

ډیره پېښیږي چې د مرکه ورکوونکي ټول ځواب یو اځې یوه لنډه جمله وي خو هغه په سلام او د شعر او حدیث په ویلو او د پروګرام له کارکوونکو څخه په ډیرو مننو سره ډیر وخت تیر کړی وي.

کله هم دغه زیاتي ویناوې ایډیټ کیږي خو هرکله هم نه وي.

دیارلسم:

تاسې هم له ډیرو مننو او ژورو ښه راغلیو څخه ډډه وکړئ او اصل مطلب بیان کړئ، ځکه چې له بل هرچا تاسې خپله ښه پوهیږئ چې د راډیو ټلویژن وخت له هرڅه مهم دی.

څوارلسم: که کوم ځواب ستاسې په خوښه نه وي نو په ډاګه مه وایاست چې زه نشم کولای ستاسې دا ځواب ومنم ځکه ... دا چاره له مرکه ورکوونکي سره ستاسې د ټکر په معنی ده او ښایي بیا ونشی کولای چې په زړه پورې مرکه ترلاسه کړئ.

تاسې خپل مخالفت داسې هم بیانولای شئ.

- ماتراوسه فکر کاو ...
- ستاسې دا دلیل د ډیرو هغو کسانو لپاره چې تراوسه یې زما په څیر فکر کاوه چې .... دپام وړدی ... خو

پام مو وي چې تاسې مرکه کوی نه مباحثه، تاسې له هغه څخه پوښتنې کوئ او هغه خپل نظر وایي که سم وي که ناسم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دامو باید په پام کې وي چې تاسې یوائې د پوښتنې حق لرئ او دځواب حق له مرکه ورکوونکي سره دی او تاسې اړ نه یاست چې هغه له خپلې عقیدې واوړئ نه ستاسې دنده داده.

پنځلسم:

دهغه پوښتنو له مطرح کولو څخه چې ځواب یې معلوم وي ډډه وکړئ ، مثلاً تاسې له چا پوښتنه کوئ: چې ستاسې په نظر حجاب ښه دی ؟

شپاړسم:

کله چې مرکه ورکوونکی خبرې کوي باید ستاسې پام هغه ته وي .

تاسې له هغه پوښتنه کوي او دا طبيعي ده چې هغه تاسې ته ځواب وايي او هيله لري چې تاسې يې ځواب ته ځير وئ. ځينې ويندويان په مرکو کې يوائې هماغه ليکل شوي کاغذ ته ګوري او بس دې ته انتظار وي چې څرنګه مرکه ورکوونکی وروستی جمله ووايي نو خپله بله ليکل شوې پوښتنه مبارکه مطرح کاندي.

اولسم:

د ځينو کلمو او جملو په معنی کې ځير واوسئ. ډير کله داسې کيږي چې سخت ويوکي کاروي يا داسې اصطلاحات کاروي چې هرڅوک يې معنی نه پوهيږي.

دغه ډول ويوکو او اصطلاحاتو ته مو ډير پام وي ځکه چې له هرچا سره فرهنګونه نشته چې ستاسې دانګليسي او عربي مبارکې کلمې وژباړي چې دا به څه معنی لري ؟

چې دا بحث هم هغه بحث ته راجع کيږي چې وړاندې مووويل تاسې باید په یاد ولرئ چې ستاسې پروګرام دټولنې هره طبقه او پرګنه ګوري باید دهغوی په ژبه خبرې وکړئ.

اتلسم:

ډيرکله مرکه کوونکي دهرې پوښتنې په سر کې وايي: وبخښئ که پدې اړه هم معلومات ورکړئ يا مهرباني وکړئ...

کله چې يوڅوک ستاسې بلنه مني او له تاسې سره مرکې ته حاضريږي نور دې ته اړتيا نشته چې تراخره ترې بخښنه وغواړئ او دومره ډيره مهرباني پرې وکړئ چې اوريدونکی يا ليدونکی ستړئ کړئ !.

يا هم له چاروا کو سره په مرکو کې وايو :

محترم وزير صاحب !... که مهرباني وکړئ...

کيدای شي پدې اړه زموږ اوريدونکو ته معلومات ورکړئ چې ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

یاهم وایو چې زموږ ځینو اوریدونکو غوښتنه کړې چې تاسې ورته د... په اړه وواياست.
هرڅوک خپله دنده لري ، که وزیر دی که ولسمشر د هغه دنده ده چې د خپل ملت لپاره خدمت وکړي او په کومو برخو کې چې تاسې ترې پوښتنې کوئ هغه خپله دغه ځوابونو ته حاضر شوی دی اوس نو دادومره بخښنې څه معنی لري ، چې دا چاره ستاسې په جرات او هغه موخې چې غواړئ یې تر اوریدونکو پورې ورسوئ ستاسې د ناکامۍ لامل کیږي.
ډیر کله مې په خپلو راډیوګانو او ټلویزیونونو کې اوریدلي او لیدلي دي چې له ښاروال صیب څخه خلک غوښتنې لري ، او کله چې په مرکو کې هم حاضریږي نو مرکه کوونکي ترې بخښنې غواړي او مهرباني پرې کوي.
داد هغه دنده ده چې د خلکو په غوښتنو عمل وکړي که هغه هم نشي کولای نو خپل دلایل وړاندې کوي په موږ یې څه چې ورته وواېو که مهرباني وکړئ او لطف وکړئ...
البته زما منظور داندی چې موږ د نو له خلکو سره په ترخه لهجه مرکه کوو او داسې کلمې کاروو چې نه یوازې په مرکه کوونکي ښې نه لګي بلکې د اوریدونکي غوسه هم وپاروي.
نولسم:
که داسې احساس کوئ چې دا کومه مرکه چې کوئ یا هغه متن چې لولئ ستاسې د کاري او مطالعاتي زمینې سره اړخ نه لګوي مه یې منئ.
وړاندې مو هم وویل چې هڅه وکړئ په هغه موضوع چې بحث پرې کوئ ښه پرې مسلط وئ.
شلم:
اجازه مه ورکوئ چې مرکه ورکوونکی مو موضوع تکرار کړي.
موږ زیاتره عادت کړی دی چې یوه موضوع په ډیرو خبرو کې تکراروو که څه هم یو مجلس او یوه ناسته وي. نو تاسې خپل وخت او د مرکې اهمیت ته په پام سره مرکه کوونکی مه پریږدئ هغه مطلب چې پخوا یې بیان کړ بیاهم ووايي.
یوویشتم:
د مرکه ورکوونکي له احساساتو او د بیان له آلو سره پام کوئ. ډیر داسې کسان شته چې په خپلو خبرو او چالاکیو سره خلک تر خپل اغیز لاندې راولي او څه چې یې زړه غواړي هغې خوا ته یې بیايي.
په یاد مې دي ، زموږ د ولسي جرګې یو وکیل ډیرې په ناز خبرې کولې ، که څه هم د هغې عادت په ناز خبرې کوي ، خو خبرې یې ښې او پخې وې ، واقعاً زما په اند هماغه حقیقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو . مګر يو بل وکيل په شور او هيجان سره خبرې کولې د خبريالانو راپورونه يې تراغيز لاندې راوستلي او لومړيتوب يې ګټلی وو .
دوه ويشتم: خپل نظر له ځان سره وساتئ او يو ائې د مرکه کوونکي نظرته اهميت ورکړئ مثلاً :

- ښاغلی... ټول پوهيږي چې... په دې اړه تاسې څه فکر کوئ ؟

نو څه فکر به کوي ، کله چې ته ورته ځواب هم په مخکې وايې نو بيا څه اړتيا ده هغه خوار پرې انرژي ولګوي که بيا ډير جزوي له بلې پوښتنې سره يې وتړئ او په بله توګه يې ځواب ترلاسه کړئ.
يا هم وايو چې: ښاغلی... ستاسې نظر د هغه افغانانو په اړه څه دی چې په بهر هيوادونو کې ميشت دي او خپل هيواد ته د ستنيدلو ډيره مينه هم لري خو امکانات ورته برابر ندي.
هغه خوار به هم وايي چې هو ولا زړه يې غواړي خو امکانات برابر نه دي خو موږ کوښښ کوو .
لدې به هلته ښه وه چې تاسې پرې دا هم ورزياته کړې وای چې تاسې هم کوښښ کوئ خو بيا هم په بشپړه توګه امکانات ندي برابر شوي چې هغوی خپل هيواد ته راستانه شي.
دوه ويشتم: د پوښتنو د برابرولو په مهال هغه پوښتنې چې تاسې پوهيږئ د مرکه کوونکي غوسه پاوري اخرته پريږدئ.
په داسې صورت کې به تاسې خپل مطلب ترلاسه کړئ وي ، ياهم که مرکه تمامه شي تاسې به ناکامه نه وی پاتې شوي ، او له ټولو مهم دا چې ستاسې پروګرام د پای ته رسيدلو په حال کې دی دا چې ستاسې د پروګرام يا مرکې پيل جالب وو او ښه پيل شوی وو نو پای يې هم بايد ښه او اغيزمن پای ته ورسوئ.
خو داد دې معنی نه لري چې تاسې نو په خپلې پوښتنې کې دهغه سپکاوئ وکړئ يا هغه ته بد رد وواياست.
درويشتم:
په پام کې ولرئ چې په هره مرکه کې د ستونزې بيان يو اړخ دی چې بايد په خلاصه توګه يې يادونه وکړئ او د قضيې بل اړخ د ستونزې په هواري کې د اړوند لوري اقدامات يا فعاليتونه دي چې ستونزې خلک ژر حس کوي.
په هغه صورت کې چې تاسې دخلکو ستونزې بيانوئ او چارواکي خپلې ستاسې هنر دادی چې خلک مو هم له هغو ستونزو هم خبر کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور ویشتم:
ستاسې ویوکي او اصطلاحات له پروګرام سره سم وي. او یا هم ستاسې د بیانولو طرز د مرکه کوونکي له سن او کلتور سره مناسب وي.
څلورویشتم: د خپلې مرکې پایله جوته کړئ ، په هغه څه چې بحث شوی دی یا هم په ځینو څیزونو اعتراف شوی دی یا هم د ځینو څیزونو وعدې ورکړل شوې.
او که شونې وي خپل د مرکې لوري ته هم اجازه ورکړئ چې د مرکې پایله له خپله نظره په ګوته کړي کنه تاسې باید حتماً دا کار وکړئ.
بالاخره تاسې باید داسې مرکه کوونکی یاستئ چې کله له چاسره مرکه کوئ نو هغه ونه وایي چې یوڅه به ووایم بلکه ووایي چې څه ووایم ؟
.

## راپور

(c) ketabton.com: The Digital Library

داچې وړاندې مو هم وویل چې هره مرکه یو ډول راپور دی او هر راپور معمولاً له مرکې سره مل وي او بیا دا دواړه له هغه څه سره چې موږ پرې نوم ویندویی اینښی تړلي دي.
همدا راپورونه په دوه ډوله ویشلای شو.

اول:

له مرکې پرته راپور

چې دا ډول راپور د ویندویی هرډول شرطونو ته اړتیا لري او هغه څیزونو ته چې وروسته به وویل شي هم اړتیا لري.

دوهم:

راپور له مرکې سره

څوک وایي چې راپور د ستوډیو له ویندویی څخه آسانه دی ؟ یو ویاند چې د تمرین او مطالعې وخت لري څرنګه تصور کوي چې کارېږي له یو راپور څخه ګران دی چې هغه یو اځې یو وخت لري چې خپل راپور وړاندې کړي.
آیا د ستوډیو هر ویاند کولای شي په راډیو یا ټلویزیون کې ژوندی پروګرام وړاندې کړي یا هم له واټونو او سختو سیمو څخه معلومات وړاندې کړي ؟ خونه.
هغه راپورټر چې په خپل راپور کې له بیلابیلو کسانو سره مرکو ته اړ دی په ټولو هغو څه چې د مرکې په برخه کې مو وویل پابند دی. یوځل بیا یادونه کوو چې د مرکې ټولو قوانینو ته هم اړتیا لري خو خپل ځانګړې مسایل هم لري.
په کلي توګه په راپور کې دوه څیزونه باید مراعات شي.
الف: کلامي اړخ
ب: فني اړخ
الف: کلامي اړخ:
اول:
ترخپله وسه له هرچا سره په خپله ژبه خبرې وکړئ. مثلاً کله چې له یو ماشوم سره د یوې مسلې په اړه خبرې کوئ که ورسره د هغه په ژبه خبرې ونه کړئ خپل مطلب ته په آسانی سره نه شئ رسیدلای له کورنئ میرمنې سره .. او همدا راز د بهرنیو چارو له وزیر سره.
له ماشوم سره په ماشومانه ، له میرمنې سره په خپله کورنئ ژبه او له وزیر سره هم په هغه لهجه او طرز سره خبرې وکړئ چې لدې وړاندې وویل شول. مناسب لحن ، سن ، کلتور او...
دوهم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هر کس واقعي نظر واورئ ، ډیر کله که مورږ په یو تهول کې وو نو که څلور کسان په یوه خوله یوه موضوع تایید کړي مورږ یې هم تاییدوو نو تاسې هڅه وکړئ له بیلا بیلو کسانو څخه بیلا بیل نظرونه واورئ ، او ددې په ترڅ کې خپل نظر هم په جیب کې کیږدئ.

دریم :

له خلکو څخه کلي پوښتنه مه کوئ یا هم له یوې کلي پوښتنې څخه وروسته جزیي پوښتنې مه مطرح کوئ ځکه چې ښایي هغوی ستاسې د پوښتنې هر جز ته ځواب ونه لري.

او د خبریالانو د میکروفون په وړاندې ډیر خلک سره وارخطا شي نوهله باید ده چې ډیره مو پوښتنه ساده اوځواب یې هم ساده وي.

څلورم :

خلک مه محاکمه کوئ ، تاسې یو خبریال یاست نه قاضي یا ... تاسې باید له خلکو سره داسې خبرې وکړئ چې نه غوسه ورشي او نه هم خجالت شي .

یا په بل عبارت تاسې له خلکو سره خلک شئ.

پنځم :

د خبرواترو لپآره غوره کیدونکو کسانو ته په پام سره داسې پوښتنه مطرح کړئ چې ځواب یې ګټور او رغنده وي.

شپږم:

کوم څه چې په تصویر کې شته پوښتنه یې مه کوئ.

ډیر وخت زمورږ په تلویزیونونو کې داسې شوي دي چې یو څوک ښه ګورې چې هغه دی څه کوي خو بیاهم خبریال ورځي ترې پوښتنه کوي څه کار کوې ؟

یوځل مې همداسې څه خیز کتلو . له ځان سره مې وویل کاشکي اوس خو دا کس په پوره وخاندي او ورته وو ایي چې مګرپه خپله سترګې نه لرې چې دا څه کوم اخته یم ؟

اووم:

دهغه چالپاره چې وروستی کس دی او خپل نهایي نظر وړاندې کوي د نورو خلکو نظرونه هم بیان کړئ.

او بیا وروسته ترې اخري پټ څیزونه وپوښتئ.

## فني اړخ :

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې لپاره چې ښه تصویر او غږ د خپراوي لپاره وړاندې کړئ ، دغه ټکي باید په نظر کې ولرئ.

اول:

د تصویر بک ګرونډ ته مو پام وي ، وړاندې لدې هم اشاره وشوه چې د شاوخوا تصویر باید لیدونکی له اصلي مطلب څخه بلې خواته متوجه نکړي.

مثلاً کله چې تاسې د جامو دیوې هټۍ په مخ کې له یو چاسره د سړکونو د وضعیت په اړه خبرې کوئ نو دلیدونکي به ډیر په هټۍ کې جامو ته وي ښآیي ستاسې د خبرو مهمې برخې یې له نظر تیرې نشي ، همدارنګه دیوالي تبلیغاتو او نورو څیزونو ته هم باید تر وسه وسه پام وکړئ.

کله کله هم خلک سره ټولیږي کمرې ته لاس خوځوي ، چې هله به له راپور څخه سم بندار جوړ شي او لیدونکی به مو له راپور څخه هومره سترې نشي لکه دخلکو له بیروباره !

دوهم:

نور ستاسې د تصویر په روښانتیا او شفافیت کې مهم رول لوبوي. کله چې تاسې په آزاده فضا کې خبرې کوئ ځیر واوسئ چې د ونو دښاخونو او پاڼو د پاڼو سیورئ یامو دمیکروفون سیورئ... مو د تصویر روښانتیا داغي نه کړي.

دروښنايئ لورئ په نظر کې ونیسئ او هڅه وکړئ چې مرکه کوونکی مو داسې لوري ته وي چې ښه وکولای شئ ښه تصویر یې ثبت کړئ.

که څه هم داځینې څیزونه په کمره مین یاتخنیکر پورې اړوندیږي خو داچې خبره له راپور څخه ده دلته مو یې یادول اړین وبلل.

دریم:

د مرکه کوونکي او ځوابوونکي ترمنځ د مایکروفون حرکت دغږ په یوډول والي کې ډیر اغیز لري ډیر وخت داسې کیږي چې خبریال خپل مایک نه خوځوي او د خپراوي په وخت یې هماغه غږ خپریږي هم چې په سمه توګه اوریدونکی نشي کولای ستاسې غږ واوري او داغږ بیا په ایډیټ کې هم نه شي سمیدلای که سمیږي وخت ډیر غواړي او د خبریال راپور بیا ډیر وخت خبره هم نده.

څلورم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځينو کسانو له مرکو څخه ډډه وکړئ ، چې د هغوی يا جامه سمه نه وي يا يې نظافت سم نه وي يا يې هم خبرې ، حرکات او ژابلې ژوول. يوبه هغه وي چې ستاسې پروګرام به دهمداسې خلکو لپاره وي.

چې داکار زموږ په تلويزيونونو کې شته چې هغه خلک چې په کورونو کې ناست دي د داسې خلکو په ليدلو سره خپه کيږي ځکه چې دهغوی ځوانان او د کورنۍ غړي هم داسې احساس کوي چې ښايي داجامه به ښه وي.

په کلي توګه ويلی شو چې د ښه کلتور دخپرولو لپاره هڅه وکړئ.

هغه څيزونه چې په دې برخه کې مو ياد کړل ښايي دډيرو دوستانو په نظر څرګند او تکراري وي خو بيا هم ددې څيزونو يادول زيان نه لري. دوهم دا چې ټول هغه دوستان چې د لومړي ځل لپاره د راپور په جوړولو پسې ځي پدې څيزونو پوهيږي ؟

خو بيا هم ستاسې دبرياليتوب په هيله کولای شئ له لږ دقت وروسته زموږ د پورته يادونو په ريښتينوالي هم وپوهيږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

## تبليغاتي ژبه:

نن ورځ راډيو او ټلويزيون ، سوداګريزو اعلانونو ته د يوې مالي سرچينې په توګه اهميت او اړتيا لري ، يا په بل عبارت د پيسو په مقابل کې تبليغ د راډيو او ټلويزيون د پروګرامونو يوه لويه برخه جوړوي.

په تبليغاتي وينډويې کې ، د توکو د معرفي کولو او دغه د رانيولو لپاره د اوريدونکي يا ليدونکي جلبول ، ترټولو اړينه خبره ده ، دا چې په څه ډول او کوم ځای کې معرفي کيږي په موږ پورې اړه نلري ، موږ غواړو د وينډويې د څرنګوالي په اړه يې خبرې وکړو .

زموږ په ټلويزيونونو لکه طلوع او آريانا کې به تاسې هم ليدلې وي ، ځينې وخت داسې سوداګريز اعلانونه چې د ښځينه وو لپاره د توکو معرفي وي ، نارينه ويانډ لوستې وي ، يا هم د ماشومانو لپاره کوم څيز اعلانيږي په داسې لهجه يې ثبت کړې وي چې ماشوم څه غټان يې هم له اخيستلو ويرولي وي.

لطفاً لاندې مثالونو ته ځير شئ:

اول: پنځه سوه نقدي جايزې ، کمپيوټر ، کور ، موټر ........... هووووووو ځومره عالي يو اځې او يو اځې عزيزي بانک ....هههههه... بلې ، زه هم فکر کوم .

دوهم: يخ ، خوندور ، خواږه ، هرځای ، ارزانه ....... يو اځې د ماشومانو لپاره ... هه پوه شوم ... هووووووووم ګل بهار ايس کريم.

دريم: ښه کيفيت ، ښه مخينه ، ښه راتلونکې ، ښه ژوند ، ښه پاکي ، آساني ، نرمي ، خوشبويي...... ههه فلانی صابون. د هرچا لپاره هووم .

څلورم: موږ خپله ايماني او وجداني دنده ګڼو چې ، د وطن د دښمنانو ملاماته کړو او مخ په وړاندې ګام کيږدو . راځئ په دې برخه کې مو ملاتړ وکړئ ، هيڅوک مه پريږدئ چې زموږ د راتلونکي نسل راتلونکې د اور خوراک کړي ، د ښونځيو سوځونکو ته په خپله سزا ورکړئ.

يادا سې نور...

لمړی د يو بانک اعلان دی ، ښايي په دې بانک کې ښځينه هم اکونټونه ولري او نارينه هم په جايزو کې هم ښايي دواړه شريک وي. خو دا چې د نارينه ونډه ډيره ده که نارينه ويانډ يې ولولي زه فکر کوم ښه به يې ولوستلای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لمړي سر کې چې څوټکي لوستل کيږي که په ټينګار او ډيري تلوسې ولوستل شي خوند يې زياتيږي ، بيا په تصويرونو کې د خپلو خوبونو له پوره کيدو وروسته وايي څومره عالي خو دا لوستل او ويل بايد له هغه اول سره ډير توپير ولري دا په ډيره تلوسه لوستل کيږي او بيا کله چې د اعلان وروستۍ برخه راځي هلته له ډيرې خوښۍ وروسته خاندي او د يو ليدونکي يا هغه چا په توګه چې د غه څيز اخلي وايي زه هم فکر کوم .
په هر اعلان کې له کمپيوټري تصويرونو ، سازونو ، سندرو او هرڅه ويندويي مهمه ده که د ويندويې کيفيت خراب وي ټول اعلان هيڅ کيږي او دامو بايد په ياد وي چې د تلويزيون او راډيو سوداګريز اعلانونه په تفريحي پروګرامونو کې شامليږي که يې د ويندويې کيفيت خراب وي نه يوازې يې د اعلان خاوند ته ګټه نه رسيږي بلکې د ټلويزيون د خپرونو يعني د تفريحي پروګرام د بدرنګۍ لامل هم کيږي .
دوهم اعلان بيا د ماشومانو لپآره دی ، دغه اعلان په هغه ډول چې د عزيزي بانک اعلان مو ولوست لوستلای شو ؟ دومره غټ غږ پکې ځايولی شو .
طبيعي ده چې د ماشومانو لپاره د خپرونې ، اعلان او هرڅه ژبه بايد عاطفي وي ، نرمه وي له مينې ډکه وي ، ترڅو خپل مخاطب چې هغه ماشوم دی له ځانه سره وساتلای شي .
که نوموړی اعلان د ماشوم په هغه غږ چې خپله ماشوم يې له ځانه سره وايي چې خوندور ، خوږ ، يخ ، که په هغه ډول ثبت شي څومره اغيز به وښندي همدا راز که همدا متن يو لوی سړی په غټ غږ ولولي مزه به يې څرنګه وي خو زه فکر کوم له ماشومانو به له سره ايس کريم هير کړي .
دريم اعلان د ښځينه وو لپاره دی ځکه چې اعلان شوي توکي زياتره په ښځينه وو پورې اړه لري ، دا اعلان که نارينه لولي ښايي په هغه توګه چې لازمه وي د اعلان حق ادا نه کړای شي څيني وخت د ښځينه وو اعلانونه ځوانانو ته په لاس ورکوي ، چې جلبونکی غږ ولري مګر دا چې اعلان د ښځينه وو لپاره وي د ښځينه وو په غږ کې لا ښکلی کيږي او د ښځينه وو احساس او غږ ښه کولای شي چې د ښځينه وو نظر جلب کړي .
په خواشينۍ سره به وو ايو چې زموږ په تلويزيون او راډيوګانو کې د سوداګريزو اعلانونو کيفيت او دويندويې ژبې ته څومره پاملرنه نه کيږي . چې دا د نوموړو اعلانونو اغيز هم کموي .
له بلې خوا زموږ په تلويزيونونو کې لا تبليغاتي ژبه يو ډول محدوده ده او داسې ويندويي يې کيږي ته به وايي چې د مړو لپآره اعلانونه کوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله موضوع هم چې مهمه ده هغه داده چې د اعلان تصوير ، موسيقي او داسې نور مسايل بايد په نظر کې ونيول شي او ليکوال يا هغه څوک چې اعلان برابروي بايد دې خبرې ته ځير وي چې هرڅومره د هغه ليکنه عامه ګړدود ته نږدې وي هومره به يې مينه وال زيات شي .
څلورم اعلان هم د حکومت يا پوځي مسئولينو لخوا اعلان دی چې بايد هرڅومره چې شونې وي په هغه کچه په مناسبه تنده او په عين حال کې په صميمانه لهجه ولوستل شي يا پداسې اعلانونو کې کله کله د بم او توپ ژبه پکار وي چې هرڅومره غږ د توکو د کارندوالي له ډول ، کارونکو او کيفيت سره نږدې وي هومره به بريالی وي .
په ټول کې ويلی شو چې زموږ په ټلويزيونونو او راډيوګانو کې تردې مهاله سوداګريز اعلانونه لا خپل لومړني ګامونه اخلي خو د ويندويې کيفيت يې که ووايو له صفر سره برابر دی نو مبالغه به مو نه وي کړې .
دغه پورته ټوټکي که د ويندويې له نورو آرونو سره يوځای په نظر کې ونيول شي که د خدای خوښه وه نو د اعلانونو کيفيت به ښه شي .

په ډيره مينه او ستاسې د بريا ليتوب په هيله .
۱۳۸۶/۲/۹
د تهران د نړيوال راډيو ټلويزيون ميلمستون
تهران ايران

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلیکوال پیژندګوي:

نوم: عبدالله (الهام) جمالزی
د پلار نوم: الحاج مولوي عبدالسلیم جمالزی
د زیږیدو نیټه: ۲۵/۵/۱۳۶۶ یا د ۱۹۸۷ داګست ۱۶
دنده: ژورنالیستېاو ویاند
آثار:

1. هندي خالونه (لنډې کیسې )
2. انځورونه ( لنډې کیسې )
3. ګناه کبیره (پولیسي کیسې )
4. دویندویې فن ( همدا اثر )
5. ریښتیا هم خلک خدمت ته اړتیا لري (یونلیک )
6. ناچاپ : دوه ناولونه ، دوه د لنډو کیسې ټولګې او د دروغو ، مذهب او تعصب په نوم دایران یونلیک .
7. بیلابیلې ژباړې.

ویب پاڼه:

www.taand.com

د اړیکو پتې:

aalhamj@gmail.com
a.alhamj@yahoo.com
elham.jamalzai@hotmail.com

**Get more e-books from www.ketabton.com**
**Ketabton.com: The Digital Library**